

Yrjö Makkonen

Svea **Mamman**

hoidossa 1944–46

Yrjö Makkonen

7 Moder Sveas vård 1944–46

1944

2.9.

HELSINKI

TUKHOLMA ULRICEHAMN

Finskabarnsjukhuset

Kipsi pois ja kylpyyn gipsen bort och in i badkaret

1945

Borås

SOLHEMS-sjukhus

27.7.

BORÅS → TUKHOLMA → TURKU

1946

M-08

Svea Mannan
hoidossa 1944–46

Yrjö Makkonen

SveaMamman
hoidossa 1944–46

Yrjö kiittää ja muistaa

*Vellamo Nilssen
Helvi Kemppinen
Teuvo Sorvali
Tapani Homanen
Raimo Häkkinen
Ahti Pakalen
Salme ja Vilho Reitala
Irja Ylimäki*

*Pertti Makkonen
Sanna ja Leo Rajamäki
Jyri Makkonen
Oiva Hernesniemi
Antti Jokela
Aimo Reitala
Brita Stenius-Aarniala
Jaakko Aarniala
Hannu Salmi*

Kustantaja ja kirjoittaja
Käännös ruotsiksi
Painopaikka
Taitto
Kannen kuva
Tiedustelut ja tilaukset
ISBN 978-952-92-3922-1

Yrjö Makkonen
Jaakko Aarniala
M-Print Oy, Vilppula, 2008
Offset YM Ky/Sanna Rajamäki
kirjoittaja Boråsin sairaalassa
myynti@offsetym.fi

Saatteeksi päiväkirjaan

Loukkasin lonkkani jo nelivuotiaana ja siitä alkoi pitkä kierre parantoloissa. Ensin Nastolassa yli 6 vuotta ja sitten muutama vuosi kotona ja sitten Ruotsissa sodan loppuvaiheessa. Kävin vielä ensimmäistä luokkaa oppikoulua puoli vuotta. Kouluna oli juuri alkanut Viipurin Kaksoisyhteislyseo, jota ehdin käydä kainalosauvoilla syyskauden 1943. Minua neuvottiin hakeutumaan hoitoon Ruotsiin sotalapsena, ja onnistuinkin tässä syyskuussa 1944.

Pääsin Ulricehamniin, johon oli juuri keväällä perustettu Finskabarnsjukhuset-niminen väliaikainen laitos vanhaan kaupungin hotelliin. Puolen vuoden jälkeen jalkani leikattiin kaksi kertaa Boråsissa Solhems sjukhus nimisessä parantolassa. Sitten kotiuuin syyskesällä 1946, jatkoin opiskeluni Turussa yksityisoppilaana ja keväällä 1952 kirjoitin ylioppilaaksi. Maisteriksi valmistuin Helsingistä 1956 ja biologian lehtorina toimin Ruovedellä syksystä 1958 alkaen eläkeikään asti.

Ulricehamnissa aloin kirjoittamaan päiväkirjaa, joka kertoo 15–17 -vuotiaan pojan näkemyksen olosuhteista ja tunnoista Ruotsissa olon aikoina. Se on pieni dokumentti siitä, mitä kaikkea tapahtui maailmassa, sairaalassa ja nuoren tunnoissa. Myös ruotsalaisten lämmin ja auttava asenne meihin hoidettaviin käy ilmi päiväkirjastani.

Olen keväällä 2008 kirjoittanut tämän päiväkirjan Ruotsissa viettämäni ajanjakson sähköiseen muotoon seuraten tarkoin käsikirjoitustani alkuperäisistä muistiinpanoistani. Koska tarkoitus on myös saattaa myös se ruotsalaisten luettavaksi, olen käännettänyt sen ruotsiksi. Kirjasessa teksti on molemmilla kielillä, mutta kuvat vain suomenkielisessä osassa. Toivon että tämä asettelu on omiaan korostamaan sitä yhteistyötä maiden välillä, josta kirjanenkin kertoo.

Yrjö Makkonen

Päiväkirja 1944–1946

Ulricehamn 1.1.1945

Kun nyt alan kirjoittamaan tätä päiväkirjaa olen täällä vieraalla maalla, kaukana kotoani. Olen kyllä tottunut olemaan poissa, ja siksi en kai niin kovasti ikävöikään. Vaikka koti luonnollisesti on meille kaikille rakkain paikka, niin voimme toki sopeutua olemaan muuallakin. Minäkin viihdyn täällä sanomattoman hyvin, vaikka en osakaan vielä sanoa, mistä se oikein johtuu. Totta se kuitenkin on. Kaikki ihmiset täällä ovat niin herttaisia, että oikein tunnen paranimiseni edistyvän. Olen hyvin kiitollinen, että saan olla täällä.

Tähän kirjaani ei ole tarkoitus kirjoittaa suinkaan joka päivä, vaan silloin tällöin, kun tunnen taas olevan jotain sanottavaa tästä elämästäni täällä. Siksi se ei olekaan niin tarkka yksityiskohtien kuvaus, mutta kertoilee vain nuoren pojan tuntoja hänen ollessaan parantolassa Ruotsissa. En koskaan unohda matkaani tänne. Se kulki halki ilmojen ja maiden. Monella kulkuneuvolla se tapahtui, sodan melskeestä tänne rauhaisaan Moder Svean syliin. Lähtö Helsingistä ja saapuminen valoisaan Tukholmaan tuntui todella mahtavalta. Matka rautateillä ystävällisten "ruotsalaisten lottien"

huomassa, uskomattoman herkulliset antimet, ja hienot vaunut oli kaikki vertaansa vailla.

Nyt on kuitenkin uudenvuoden ensimmäinen päivä. Yöllä on ollut pakkasena, koska ikkunaruudut ovat ensimmäistä kertaa kunnolla jäässä. Myös lumettomat kadut näyttävät huerteisilta, ja aamurinko luo ympärilleen kirkkaita säteitä tuolta ikkunastamme näkyvän talon takaa. Kaipa se toivottaa hyvää uutta vuotta ja kylvää ihmisten mieliin tulevaisuuden uskoa. Minäkin uskon Suomen tulevaisuuteen. Tiedän, että kerran on kaunis synnyinmaamme muhkea ja kukistava niin kuin nyt Ruotsi, joka ei ole puoleentoista vuosisataan ollut missään sodassa. Onhan juuri Suomen kansa seissyt idässä ja turvannut osittain heitäkin. En muista viettäneeni hausempaa joulua kuin nyt täällä. Tosin melkein kaikki aikaisemmat joulut ovat tapahtuneet parantoloissa niin pitkälle kuin muistan. Sain lahjaksi tohtorinnalta tämän hienon täytekyynän, ja olenkin siihen nyt tavattomasti mieltynyt. Kauan on salainen toiveeni ollut omistaa ihan oikea täytekyynä, ja kun sen nyt olen saanut ja paljon muutakin, puran puolet sydämeni tunnoista tähän kirjaan.

Uuden vuoden vastaanotto sujui täällä myös ihan mukavasti, vaikkei mitään kovin erikoista sattunutkaan. Saimmehan valvoa poikkeuksellisesti kahteentoista asti. Vielä keskiyön aikaan saimme eräältä hoitajalta pullakahvit. Seisoimme hartaina kellon lyödessä kaksitoista, jonka jälkeen toivotimme toisillemme onnellista uutta vuotta ja kävimme uinumaan sänkyihimme.

Ulricehamn 6.1.1945

On loppiainen ja vihdoinkin sataa lunta. Sitä ovat varmaankin jo tämänkin kaupungin asukkaat kauan toivoneet. Pyysimme sisar Hilmalta luvan valvoa hiljaisen tunnin ja kuten ennenkin, suostui hän siihen. Aluksi emme oikein sulattaneet häntä, mutta nyt on käsityksemme kokonaan hänestä muuttunut. Pidämme hänestä ja kaikki muutkin meidän hoitamme ovat enemmän tai vähemmän kivoja.

Eniten pidän kuitenkin tällä hetkellä Martasta, jolle olemme antaneet lempinimen Emilia. Hän on tosi kaunis ja ymmärtää leikkiäkin aikalailta. Ei kuitenkaan niin paljon kuin tant Anna, joka on omalla tavallaan paras. Emiliaan olemme kuitenkin kaikki kiintyneet jollain lailla. En usko sen päivän olevan minkään ilonpäivän, jolloin hän lähtee täältä pois. Tant Anna on toiseksi mukavin, aina valmis leikkiin ja hoitaa kuitenkin tehtävänsä mitä parhaiten. Jos hänellä olisi yhtä viehättävä ulkomuoto kuin Emilialla, olisi hän varmaan yliveto.

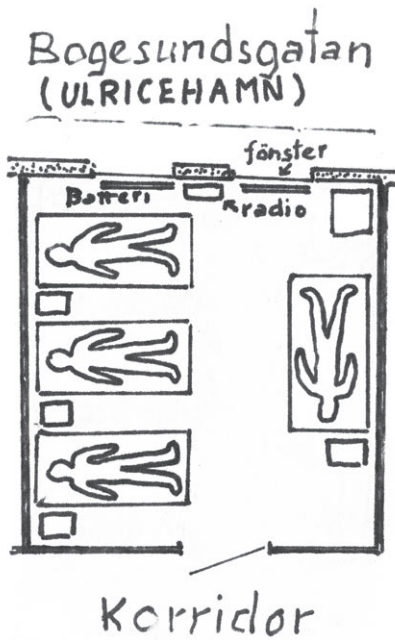
Menneellä viikolla ei tapahtunut mitään kovin erikoista. Näpertelin tässä sängyssäni sitä partiolaisilta saamaani lentokoneen pienoismallia. Osasivat hekin ostaa sopivan lahjan ja tuoda sen meille suomalaispojille, josta heille suuret kiitokset.

Luin myös jonkin verran ruotsinkieltä ja harjoittelin kirjoittamista. Eräänä päivänä näin tästä ikkunastani monta kertaa vasta-päisen talon ikkunassa tytön, jota vallan kovasti ajattelen.

Ulricehamn 24.1.1945

On varhainen aamuhetki huoneessamme, kaikki kolme muuta poikaa nukkuvat vielä sikeästi. Ajattelin taas kirjoittaa pitkästä aikaa tähän vihkoseeni, sillä onhan taasen tapahtunut paljon asioita. Tammikuun kahdeksantena päivänä vietin syntymäpäivääni. Täytin silloin 16 vuotta ja se päivä oli ihan hauska. Kuusikin vietiin silloin pois, ja saimme syödä kaikki siinä olleet karamellit. Sain opettajaltamme Vellamo Nilseeniltä kirjan nimeltä Maan antimet, mutta vielä en ole sitä ehtinyt lukea kokonaan. Tohtorilta sain yhden kruunun. Sen hän antaa jokaiselle meistä, joka täyttää vuosia. Eri kiva tuo tohtori Samuelsson, vaikea olisi löytää haus Kempaa. Paljon hän on tehnyt hyvää meidän eteemme. Saimme vielä koko huonekunta oikein hyvät leivoskahvit.

Annamme tosi suuren arvon syster Hilman tuomalle koronapellille. Sitä olemme pelanneet tosi ahkerasti, ja aina se vaan vie-

Pohjapiirros huoneestamme

jää. Pääasiassa olen yrittänyt opiskella ruotsia ja sitten pelannut tuota koronaa ja tietenkin laiskotellut. Tässä toissapäivänä minulta otettiin pois vanha kipsi jalastani. Olihan se vähän vaikea saada pois, kun jalkani oli niin lihonut. Revin siitä osan itse, jolloin säästyin turhilta nipistyksiltä. Ei tuo jalkani tosiaan silloin kaunis ollut, kun sitä katselin. Kipsi oli hangannut siihen muutamia haavantapaisia, vaikka eihän niistä ihan verta tullut. Sitten pääsin pitkästä aikaan kylpyyn ja ihan Emilia oli vielä kylvettämässä. Tuskin olisin ilman apua päässytkään ammeeseen ja sieltä poistuleminen oli vieläkin vaikeampaa. Nautin kuitenkin kylvystä aika lailla.

Jo seuraavana päivänä piti jalkani kipsata uudelleen, mutta säästyin siitä vielä muutamaksi päiväksi. En tiedä mitä tohtori sille tekee. Ikävää taas on se, että Emilia joutui töihin toiselle puolelle, ja näemme häntä kovin harvoin. Joskus hän kuitenkin tulee

hättää, ihme kyllä. Taas pitkästä aikaa saimme myös soitella gramofonilla. Se oli tuotu jo korjauksesta ja olihan se siellä viipynytkin. Alan jo pitää niistä kaikista levyistä, vaikka ne eivät aluksi tuntuneet juuri miltään, vain mokomilta rimputuksilta. Eräänä päivänä saimme myös katsella elokuvia, joita joku ystävällinen mies meille halusi näyttää. Meidät oli järjestetty kaikki tämän talon suurimpaan huoneeseen, jossa tälläkin hetkellä on paljon pikkulapsia. Näimme hyvin hauskoja tapahtumia valkokankaalta.

Muuten nämä kaksi viikkoa ovat kuluneet pikkuhiljaa.

kyniä teroituttamaan luokseni. Kukapa meistä ei ikävöisi häntä. Opettajastammekin pidämme ihan hirveästi, koska hän on niin herttainen ihminen. Melkein joka päivä hän antaa meille karamellia, vaikkei hän muille niitä annakaan. Hän osaa myös opettaa sangen hyvin. Taidanpa jo ruveta pesemään itseäni, hei.

Ulricehamn 4.2.1945

Taaskin on varhainen aamuhetki toisten vielä vedellessä hirsyä. Näin aamutuimaan tuntuvat aivotkin paljon selvemmillä kuin muulloin. Kulunut viikko on tuonut nytkin paljon uutta ja mieluisaakin. Nimittäin senkin, että pääsen pian leikattavaksi toiseen kaupunkiin. Täällä vieraili viime lauantaina eräs toinen tohtori ja tutkittiin siinä minunkin koipeani. He tulivat siihen tulokseen, että jalkani on kyllin terve leikattavaksi, jos poika itse tahtoo. Ja tietysti minä tahdoin sehän on nyt aivan selvä.

Tämä toinen tohtori tuntui minusta jos mahdollista vieläkin paremmalta kuin omamme. Aivan kun hän olisi voinut katsoa sisimpään asti ystävällisillä silmillään. Lisäksi hänen kätensä tuntuivat hyvin pehmeiltä. jalkaani tunnustellessa. Hän on kuulema taitava kirurgi ja on leikannut juuri samanlaisen tapauksen kuin minunkin jalkani. Tyttö oli suomalainen ja voi nyt vaikka tanssia, niin hyvin on hänen jalkansa parantunut. En lainkaan pelkää sitä päivää, jolloin pääsen leikattavaksi. Toisaalta täältä lähteminen saa mieleni kyllä hieman haikeaksi, kun olen ollut täällä näinkin kauan, mutta saanhan tästä huoneesta kohtalotoverin mukaani. Eräs seikka kuitenkin tuntuu erityisen vaikealta jättää.

Tässä toissayönä meinasimme joutua elävältä savustetuiksi. Se tapahtui niin, että lämmittäjänä ollut mies laittoi halkoja kiuvaan pannun päälle, ja nekös vähän alkoivat savuta. Eihän se varmaan ollut viisasta niin tehdä. Siinä keskiyön vaiheilla alkoi nousta savua yläkertaan, jossa yöhoitajat valvoivat. He hätääntyivät tietysti kovasti tämmöisestä ja luulivat koko talon jo olevan

tullessa. Soittivat palokunnan ja tohtorin niin kuin pitikin. Tohtori ei kuulema aluksi ollut tajunnut, mistä oikein on kysymys, mutta kun hänelle sitten selvisi asian oikea laita, tuli hänellekin kova kiire. Autoon vain ja pian Finska Barnsjukhusetiin. Onneksi asiat eivät olleetkaan niin huonosti ja pääsimme lähes säikähdyksellä kaikki. Potilaat herätettiin, niin meidätkin. Emme mekään aluksi ymmärtäneet, mistä tässä oikein on kysymys. Kun sitten Andersson, joka taitaa suomea, kertoi tilanteesta olimme aivan rauhallisia. Palon alku saatiin pian sammumaan eikä itse rakennus palanut yhtään. Pannun päällä olleet puut vain hiukan ehtivät syttyä, mutta kyllä siinä tietysti oli suurenkin onnettomuuden aineksia. Lämmittäjänä ollut virolainen merikapteeni oli tietysti viimeistä kertaa täällä töissä.

Ujala 12.5.1947

Myöhemmin opettajamme kertoi Suomessa, ettei tilanne tosiaankaan ollut niin vaaraton kuin silloin luulimme

Ulricehamn 24.2.1945

Aloitin taas pitkästä aikaa kirjoittaa tähän pieneen päiväkirjaani. Edelleenkin olen täällä Ulricehamnissa, ja taaskin on varhainen aamuhetki. Saimme tohtorinnalta Monopol-nimisen pelin ja pelasimme sitä aluksi hyvin ahkeraan. Nyt emme ole enää kerinneet sitä tekemään, sillä olen itse veistellyt aika ahkerasti.

Toissapäivänä oli nimittäin tohtorin syntymäpäivä, ja teimme kukin hänelle lahjan. Minä tein niitä kylläkin neljä, vaikka vaatimattomiahan ne kaikki ovat. Ja sitten koitti tuo syntymäpäivä. Tohtorin tullessa huoneeseemme lauloimme hänelle erään kalevalaisen laulun. Ei hän siitä mitään ymmärtänyt, mutta tarkoitushan oli hyvä. Sitten ojensin hänelle meidän lahjat, jotka olivat

pienissä paketeissa. Yritin siinä jotain sanoakin, mutta kieleni meni tietysti solmuun heti alussa. Toimitin kuitenkin jotenkin saamani tehtävän, ja tohtori istuutui sängyn reunalle avaamaan paketteja. Tämä kävi kyllä mielestämme hurjan piinalliseksi, koska olimme toivoneet sen tapahtuvan vasta kotona. Saimme kukin lämpimän kädenpuristuksen kiitokseksi. Ja lisäksi tohtori kertoi lähdöstämme Boråsiin ensi viikolla. Tämä jo sinänsä oli hyvä uutinen.

Olemme tällä viikolla saaneet uuden ylihoitajan syster Thean. Entinen ei enää jaksanut, koska oli niin vanha ja sairaaloinen, pitkän aikaa oli hän jo poissa töistä. Ei tämä uusi tunnu lainkaan hullummalta, vaikka onkin kyllä kovin tarkka ihminen. Meillä on käynyt aina silloin tällöin vieraisilla virolaisia poikia, heidän kanssaan on hauska jutella, koska he puhuvat melkein kaikki suomea. Minä teen nyt opettajallemme samanlaista laivaa kuin tohtorillekin. Tilauksiakin on vaikka kuinka paljon. Olen saanut kuulla sen tytön nimen, josta niin paljon pidän. Se on Ulla.

Ulricehamn 20.3.1945

On taas kulunut pitkälti aikaa siitä, kun viimeksi kirjoitin lehdillesi sinä päiväkirjani. Aika on rientänyt niin kovin eteenpäin, että monet tärkeät seikat ovat ihan unohtuneet. Mitään erikoisen mielenkiintoista ei kuitenkaan ole tuona aikana tapahtunut. Tämä neljän suomalaispojan huone on saanut kokea samanlaista hiljaiseloa kuin sen asukkaatkin. Päivän askareet tapahtuvat kaikki ajallaan ja keskustelemme usein myöhään yöhön meitä kiinnostavista asioista. Aamulla sitten olemme taas pirteitä kiusoittelemaan hoitajiamme, jos he näyttävät hiukankin väsyneiltä. Mielikuvituksemme kyllä keksii herkästi syitä, miksi he ovat niinkin apean tuntuisia petatessaan sänkyjämme. Senkkani oli hieman huonontunut sitten viime kerran. Nyt se näytti kuulema 20, kun se edellisellä kerralla oli ollut jo 18, mutta ei kai se liene kovin vakavaa.

Uusi ylihoitajamme syster Thea on varmaan hieman miellyttävämpi kuin aluksi luulimme, vaikka kyllä hän silloin tällöin huomauttaa vähän turhista asioista. Tuntuu siltä, että Hän on kuitenkin aika kova politikoimaan, eikä oikein ymmärrä Suomen politiikkaa. Kuuluu joskus käyneenkin siellä kotimaassa, mutta eri ihmisillähän on erilaisia käsityksiä mikä on oikein mikä väärin. Tohtori ja tohtorinna Samuelsson lupasivat tulla käymään Suomessa, sitten kun rauha on taas maailmassa. Sen Hän sanoi ihan itse ja minä toivotin Heidät jo edeltäkäsinkin sydämellisesti tervetulleiksi. Ajatuksissani on edelleen liikkunut se tyttö, jonka silloin tällöin näen akkunastamme.

Borås 3.6.1945

Ennen kuin alan kertoa viimeaikaisista tapahtumista, täytyy minun hieman muistella, mitä sitä ennen oikein tapahtui. Huhtikuun 15. päivänä vietettiin siellä Ulricehamissa jonkinlaista vuosijuhlaa. Oli kulunut vuosi siitä, kun sairaalamme oli perustettu. Meitä kestettiin silloin oikein hyvin. Saimme oikein hyvää kahvia ja leivoksia, ja vieraita kävi myös tutustumassa oloihimme.

Myös noissa sydämenasioissa tapahtui paljon. En juuri enää ajattele sitä vastapäisen ikkunan Ullaa, vaan aatokseni on jo muualla. Se alkoi siitä kun näin Hänet kerran kadulla kulkemassa erään toisen pojan kanssa. Arvaat varmaan, että vereni sai silloin hieman kiivaamman tahdin, totta vie. Yritin aluksi selittää itselleni, ettei kysymys ollut kovin hankala, mutta nyt en enää usko Häneen juuri lainkaan. Asiaa pahensi vielä se, että Hänen isänsä oli meille kerran hyvin epäystävällinen ja tuntui kuin olisi huutanut meille. Kello oli nimittäin jo yli yhdeksän ja katselimme ulos akkunastamme. Alhaalla kadulla käveli joukko tyttöjä, joille halusimme vilkuttaa. Mies viittelöi meitä sänkyihimme ja nukkumaan.

Siitä se kai sitten vähitellen alkoi. Kaikki kävi niin äkisti etten oikein huomannutkaan, kun aloin pitää kovin meille niin tutusta Johanssonista. Olin kyllä jo pitemmän aikaan katsellut Hän-

Ingrid

tä jonkinlaisella myötätunnolla, mutta nyt asia oli edennyt jo paljon pidemmälle. Minusta alkoi tuntua siltä, että Ingrid tykkäsi minusta jotenkin tavallista enemmän, ja sitten en minäkään enää jaksanut kestää. Tulee nytkin ihan tavattoman ikävä Häntä, kun tätä kaikkea ajattelen. Muistan kun Hän aamulla tuli luokseni ja painoi poskensa poskeani vasten. Aistin Hänen hengityksensä ja juuri juodun kahvin tuoksun. Näin siinä siis kävi, ja nyt en voi olla ajattelematta Häntä hetkeäkään. Uskon että myös Hän ajattelee samoin siellä nyt muuten niin kaukaisessa kaupungissa.

Eihän se kaupunki toisaalta mikään vieras kaupunki ole, oikein tutuksi oli jo käynyt. Muistot sieltä säilyvät varmaan mielessäni, enkä unohda niitä milloinkaan. Siitä olen nyt ihan varma. Liekö ollut kyynel myös tytön silmässä, kun sieltä lähdin. Sitä en kai koskaan saa tietää. Omassa kurkussani tuntui jotakin tosi outoa ja sydämeni oli raskas kuin kivi. Mieli oli tosi haikea eikä ilonpilkahdusta missään.

Juuri samoihin aikoihin tapahtui maailmassa suuria asioita. Silloin tuli maailmaan eli Eurooppaan taas rauha, mutta kuinka pitkäksi aikaa, sitähan emme tiedä. Se tapahtui tuona toukokuun seitsemäntenä päivänä armon vuonna 1945. Seuraavana päivänä pidettiin muistaakseni Ulricehanmissa paraati ja pian sen jälkeen pari muutakin. Noin viikon kuluttua oli oikein suuri paraati, jossa oli edustettuna kaikki Pohjoismaat: Suomi, Ruotsi, Tanska ja Norja.

Edessä marssivat mainittujen maiden lipunkantajat. Opettajamme kantoi Suomen sinivalkoista lippua. Ylpeänä se siinä hulmusi muiden lippujen keskellä. Lähes puolet koko kaupungin asukkaista oli kerääntynyt edessä olevalle torille, johon kulkue pysähtyi. Saimme seurata tapahtumaa eräästä talon monista par-

vekkeista, johon olimme saaneet asettua. Tilaisuudessa puhuttiin ja soitettiin kunkin maan kansallislaulu. Näimme myös miten partiolaiset keräsivät rahaa väkijoukossa muita Pohjoismaita varten. Lopulta lähti tuo joukko kirkkoon kirkonkellojen juhlallisesti pauhatessa. Rumpujen pärinä miltei kokonaan peitti torvien soiton, niin oli mahtavaa sitä kuulla ja nähdä.

Samoihin aikoihin saimme lisää potilaita Suomesta, ja heidän joukossaan oli eräs, joka oli ollut kanssani samassa sairaalassa Nastolassa. Muistan kyllä nimen Jouko Juntunen, mutta emme sitten enää tavanneet siellä.

Elämä Ulricehamnin parantolassa muuttui muutenkin paljon vapaammaksi, kun saimme istua aamuisin pienellä verannalla ja katsella sieltä maailmaa. Olimme myös pari kertaa suuremmalla verannalla aurinkoa ottamassa. Saimme sinne uuden tohtorinkin entisen lisäksi. Sellainen hieman juro mies, eestiläinen kansallisuudeltaan. Tuntui siltä, ettei Hänellä ollut juuri paljoakaan töitä, istuipahan vain pöydän päässä ja veteli haikuja sikaaristaan. Taisi Hänellä olla joskus kynäkin kädessä, mutta syster Thean kanssa hän tuntui viihtyvän mainiosti. Niihin aikoihin aloin piirtää myös kuvia, joista sain aina vähän tienestiä. Luimme myös läksyjämme melko ahkerasti.

Sitten eräänä päivänä saimme tiedon, että pian varmasti lähdemme Boråseen. Ja tosihan siitä viimein tuli, kun torstaina toukokuun 24 päivänä nousimme autoon. Olihan se tosi jännittävää, kun ensin ajoimme tohtorin asunnolle, sillä Hän tuli meidän kanssamme ihan perille asti. Niin me sitten tulla huristeltiin kuutta kymppiä pitkin kiemurtelevaa leveää maantietä läpi peltojen ja metsien. Maisema tuntui muuten hyvin samanlaiselta kuin Suomessakin, mutta talot näyttivät kyllä vauraammilta. Vilahti siellä joku järvikin ohitsemme ja kilometri toisensa jälkeen. Jo pilkotti puiden välissä suuri rakennus, ja samassa käännyimme tänne johtavalle tielle. Siihen oven eteen pysähdyttiin ja astuttiin muutama rappu sisälle. Seisoimme siinä avuttoman tuntuksina tämän talon käytävällä ja pääsimme viimein hissillä tänne ylös.

Borås 5.6.1945

On iltapäivä sinä päivänä, joka on merkitty alkuun. Ylihuomisen perästä olemme olleet täällä uudessa paikassa jo kaksi viikkoa. Niin silloin tulopäivänä meidät pyydettiin istumaan erääseen huoneeseen, kun olimme ensin tulleet hissillä tänne ylös. Huoneessa odotimme melkein tunnin ennen kuin pääsimme tänne saliin, jossa tätä nyt kirjoitan. Oloni tuntui kauhean yksinäiseltä ensimmäisinä päivinä, mutta nyt se alkaa jo mennä. Tänään leikattiin jo toverini Ahti, ja kaikki meni kuulemma hyvin. Kyllä ne minuakin ovat tutkineet ja taas tutkineet sekä luvanneet pian leikata. Odotan kovasti sitä päivää.

Viime lauantaina oli täällä koulun päättäjaiset. Olimme kaikki suurella verannalla, johon meidät viedään aina, kun on kaunis ilma. Sinne oli tullut paljon vieraita, ja myös tohtorimme olivat siellä. Juhla alkoi jollakin ruotsalaisella laululla, jonka jälkeen seurasi muitakin ruotsalaisten esittämiä ohjelmanumeroita. Loppupuolella lauloimme me suomalaiset kolme laulua, emmekä me sitten muuta esittäneetkään.

Nyt olen erään ruotsalaisen pojan vieressä täällä verannalla. Oikein reilu kaveri, vaikka ei ymmärrä juuri lainkaan suomea. Kyllä me silti tullaan juttuun mainiosti. Kirjoitin tässä eräs päivä sinne Ulricehamniin, mutta en ole saanut vielä vastausta.

Täällä on paljon erilaisemmat olot kuin siellä. Ruoka kyllä on melkein yhtä hyvää ja hoito tietysti paljon parempaa. Emme saa lähettää oikein kirjeitä ilmaiseksi, jos kirjoitamme Ruotsiin, mutta Suomeen kyllä. Tosin ei sinnekään kovin useasti. Kyllähän täällä aika alkaa kulua, mutta en oikein pidä opiskelusta tämän opettajamme johdolla, koska Hän on kovin pessimistinen. Tohtorit ovat kummatkin tosi kivoja. Alilääkärinä on eestiläinen, aivan ihana ja lempeä nainen, en osaa Häntä sanoin kuvailla.

Borås 12.6.1945

Eräänä varsin koleana iltana kirjoitan nyt tätä päiväkirjaa. Ilma on sateinen eikä oikein mikään ota sujuakseen. Tuntuis niin muka-

valta vain olla ja laiskotella, mutta se ei oikein käy laatuun. Viikko on taas vierähtänyt edellisestä kirjoittamisesta. Onhan se ollut osaksi hauskaakin, mutta on siinä ikävääkin. Se ruotsalainen poika, joka oli silloin vieressäni, lähti jo lauantaina pois. Samana päivänä oli meillä viimeinen koulupäivä ja yllääärä kävi. Hänellä on tapana käydä joka keskiviikko ja lauantai. Silloin on aina mukavaa jännätä, mitä Hän kulloinkin sanoo.

Opettajamme kanssa taas väittelimme, eli minä pidin kiinni mielipiteestäni. Hän on sitten kamalan pessimistinen, ja hän yrittää saada myös toiset samanlaisiksi. En ymmärrä mitä järkeä siinä sitten on? Lisäksi hän levittää niitä kuulemiaan juttuja ja panee vielä puolet omiaan, arvelen minä. Lopulta Hän itsekin uskoo näihin keksimiinsä juttuihin. Ajatellaanpa, että kaikki suomalaiset ottaisivat hänestä esimerkkiä ja alkaisivat voivottelemaan kädet ristissä surkeuttaan ja Suomen kohtaloa. Eihän siitä tulisi yhtikäs mitään koko elämästä. Sanalla sanoen Hän on täydellinen vastakohta Vellamo Nilsseenille siellä Ulricehamissa. Ei Hän koskaan ollut pessimistinen vaan katsoi aina asioita parhaasta näkökulmasta. Enhän toki rupea tälle pessimistille huutamaan ja kiistelemään, pitäköön oman päänsä ja eläköön sen mukaan. Sittenhän näkee, mihin se johtaa.

Juuri äsken kävi se eestiläinen tohtori, Hän tuntuu myös olevan vastakohta tälle opettajallemme. Hän piti meille aika onnistuneen pyhäkoulutunnin viime sunnuntaina. Ei olisi yhtään hasumpaa vaikka niitä olisi joka sunnuntai, Hän ei ainakaan saarnaa pessimismisiä. Tänään taas kävi opettajamme ja sanoi olevansa hyvin sairas ja tulevansa yhä sairaammaksi. On siinäkin kumma tapa uskotella itselleen ja muillekin omaa tilaansa. Olimme tässä välillä kaksi vuorokautta toisessa paljon pienemmässä huoneessa. Tässä huoneessa pidettiin oikein suursiivous, ja kyllä kai se vastasikin tarkoitustaan.

Voi kuinka sydämeni palaa yhä uudestaan sinne Ulricehamiin. En oikein saata uskoa ja ajatella, että joku tyttö ikävöisi minua. Sain Reinolta kirjeen, jossa hän toivomukseni mukaan sanoi pyytäneensä Johanssonia kirjoittamaan minulle. Nyt on sitten

mukavaa jännätä ja odottaa milloin Hän kirjoittaa. Sen tiedän, että Hän mielellään kirjoittaisi jos vain kehtaisi. Kotoa ja Nastolasta sain kirjeet. Pikkuveljeni Pertti oli ollut tulirokossa ja toipui siitä vieläkin sairaalassa. Eivät ne heti lähetä kotiin, kun tauti on ohi. Kyllä minä aina ajattelen Perttiä ja siirryn ajatuksissani sinne kottanhuville. Siellä oli toisinaan niin hauskaa. Ajattelen myös sitä, kun sitten joskus pääsen takaisin kotiin.

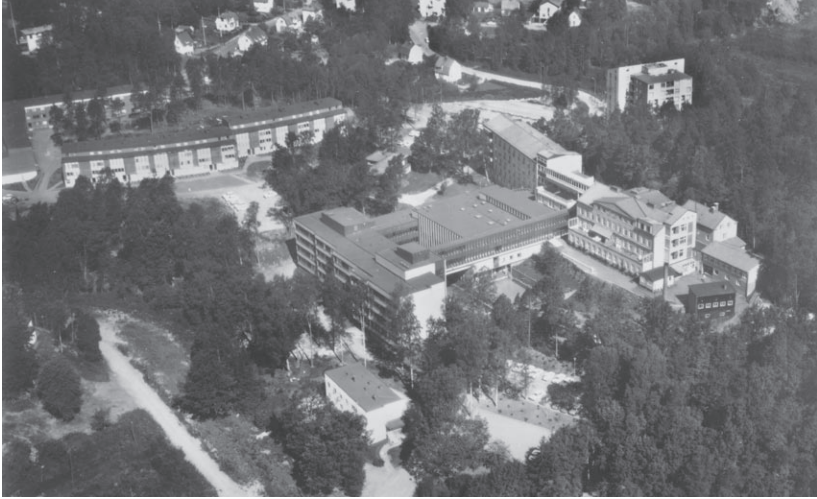
Muuten ei Antti eikä Aimokaan ole kirjoittanut pitkään aikaan. Pojat ovat käyneet laiskoiksi. No täytyy yrittää kestää, vaikei niitä ystäviä olisikaan. Täytyy vain ponnistella yksin eteenpäin täällä vieraalla maalla. Eihän minulla toisaalta ole leipähuolia eikä juuri muutakaan. Kaipaen niin paljon oikeaan kouluun sinne reiluun kilpailuun muiden poikien kanssa. Kyllä sinne varmaan aikanaan pääsen, kunhan maltan odottaa ja taas odottaa. Ja sen taidon olen jo vähitellen oppimassa.

Täällä ei ole ollenkaan niin rattoisia hetkiä kuin oli Ulricehamnissa. Tämä radiokin täällä on niin kovin huono, samanlainen kuin Nastolan parantolassa. Siitä ei voi mitään itse hakea, on tyytyminen siihen ohjelmaan, mitä varastolta annetaan. Eikä sekään kuulu koskaan hyvin. Toista se oli silloin siellä, kyllä kuului paremmin, vaikka me toisinaan siitäkin maristiin. Olisipa edes sellainen ja voisi etsiä Suomestakin ohjelmaa.

Ostin itselleni huuliharpun, ja sitä minä olen nyt ahkerasti harjoitellut. Opin aika helposti soittamaan kappaleita, mutta toki vielä on paljon tehtävää. Kyllä täällä on se hauskeempaa, kun saa olla ulkona, maata omassa sängyssään, ottaa aurinkoa ja tuntee tuulen hivelyä. Ulkona on myös mahdollisuus jutella ruotsalaisten poikien kanssa. Siinä on sellainen verho välissä, joka erottaa meidät tytöistä. Onhan täälläkin siis tyttöjä, mutta ei niin kivoja.

Borås 24.6.1945

On pilvinen juhannuspäivä ja kirjoitan tätä taas vaihteen vuoksi ulkohallissa. Ei tunnu tuulen henkikään heiluttavan puiden lehtiä.

Solhems sjukhus, Borås (Foto AB Flygtrafik, Dals Långed)

Taivas on kauttaaltaan pilvessä, mutta silti tuntuu ilma jotenkin painostavalta. Kello on kohta neljä ja poikia viedään jo sisälle. Tämä ulkohalli eroaa aika paljon niistä, joita olen aikaisemmin nähnyt. Se on neliön muotoinen ja jaettu väliverholla kahteen osaan.

Eilen illalla, siis juhannusaattona oli täällä taas iloista menoa. Tämän hallin keskimmäiseen tukipylvääseen on sidottu kaikenlaisia kukkia ja koivunoksia ja on niitä vähän katossakin. Tämän koristuksen ympärillä hyöri piirissä koko tämän sairaalan henkilökunta. Mukana olivat myös tohtorit ja ne potilaat, jotka pääsivät liikkumaan ilman keppejä. Oli sitä ilo katsella, eikä siinä yhtään ujusteltu. Ylilääkärikin oli kaikessa ensimmäisenä, ja tuntui kuin kaikki olisivat tulleet lapsiksi. Siinä pyörivät lapset ja aikuiset käsikädessä ja lauloivat piirilauluja. Lopuksi hurrasivat he isänmaalle ja lauloivat kansallislaulun. Oli silloin illalla vielä muutakin hauskaa.

Ei tässä ole sitten muuta erikoista tapahtunutkaan. Tohtorimme kävi viime viikolla Suomessa ja oli siellä Samuelssonkin. Siksi minua ei ole vielä leikattu, eikä ole varmaa tietoa milloin se tapahtuu.

Borås 7.7.1945

Niin, ei siitä silloin ollut tietoa, mutta nyt tiedän sen varmuudella. Minut leikattiin viime kuun 29. päivänä kello yhdeksän ja kahden-toista välillä. Mainittu operaatio vei siis aikaa noin kolme tuntia. Kyllä siinä työtä sentään olikin, oli näen kerinnyt paranemaan jo niin paljon. Oli vaikea erotella niitä leikattavia osia uusiin kohtiin. Eikä se nukuttaminenkaan niin kauheaa ollut kuin pelkäsin. Sen vaan muistan selvästi, miten sydämeni takoi ihan hirveästi. Eikä se eetterikään niin pahalle haissut, kuin minulle uskoteltiin. Mitä sitten tulee niihin leikkauksen jälkeisiin kipuihin, ovat nekin olleet melkein olemattomia. Sainhan minä kyllä useita pistoksia ja tabletteja kipuja vastaan. Ne varmaan vaikuttivat särkyä poistavasti. Kaikki meni kuitenkin omasta mielestäni aika hyvin. Kovimmat kivut kärsin ehkä tänään, kun ompeleita poistettiin haavasta. Tuli ihan hiki siinä hommassa. ei muuta. Oikea jalkani näyttää nyt melkein yhtä pitkältä kuin vasen, mutta ei se tule enää koskaan taipumaan. Pääasiahan on se, että tulee terveeksi, vaikka ei sitten enää liikkuisikaan.

Borås 9.7.1945

On hiljainen maanantai-ilta, kaikki melu toisista huoneista on jo laantunut. Tässäkin huoneessa kuuluu vain kynän raaputus, kun tätä kirjoitan. Olen siis edelleen yksin tässä huoneessa, jonka numero on 7. Se on pitänyt vielä pientä kuumetta, niin ei ole siirretty toiseen huoneeseen. Annoin silloin leikkauksen jälkeisenä päivänä tohtori Riesingerille sen lentokoneen pienoismallin, jota olen kauan rakentanut. Annoin sen ikään kuin lahjaksi leikkauksesta, vaikka eihän se ollut mitään sen rinnalla, mitä Hän minulle teki. Se oli samalla Hänelle syntymäpäivälahja, koska se päivä oli juuri silloin. Tänään oli taas hauskaa, kun myös tohtori Samuelsson kävi tervehtimässä Ahtia ja minua. Hän kertoi yhtä ja toista sekä kyse li kaikkea. Oli se sentään aika kivaa ja kyllä Hänkin on kultainen tohtori. Kohta lähtee tämä meidän nykyinen tohtori kesälomalle, vieden yhden kivan ruotsalaisen pojan mukanaan.

Kyllä se on nyt mukavaa, kun on jo leikattu. Olisipa vielä täälläkin mukavia tyttöjä hoitajina. On sitä tullut taas soitettua ja luetua erinäisiä kirjoja, joita tänne on saatu Suomesta. En ole läksyjänikään tyystin unohtanut. On miellyttävää, kun tietää taas, että kotona voidaan hyvin. Sain kirjeen sieltä hiljattain. Ei vain poikien pännät näy yhtään luistavan siellä kotomaassa, mikä lie vikana. Ukkonen on täällä jyristellyt useasti näinä päivinä.

Borås 29.7.1945

Aikaa on taas kulunut melkoisesti, kun viimeksi kirjoitin. Se on kuitenkin pikkuasia, koska voin mainiosti kertoa nytkin, mitä tässä välillä on tapahtunut. Tohtori lähti jo kesälomalle vieden Toren mukanaan. Potilaita on muutenkin lähtenyt paljon viime aikoina koteihinsa.

Minun aikani on myös mennyt hyvin. Pääsin pian takaisin tänne saliin, ja aika on kulunut sen jälkeen kuin siivillä. Jalassanikaan ei ole ollut mitään. erikoista ja haavakin on jo kasvanut umpeen. Saattaahan se vielä auetakin, jos huonosti käy kuten eräälle kaverille. Läksyjä en ole juuri lainkaan lukenut, mistä saan syyttää laiskuuttani. Pianhan se koulukin taas jatkuu, mutta voiko sitä edes kouluksi sanoa minun osaltani. Päivät ovat kuluneet ulkona auringossa ja varjossa. Sateisina päivinä, joita on ollutkin useampia, on maattu kauniisti sisällä. Täällä ei ole juuri lainkaan mieleisiäni hoitajia, joten heistä ei ole mitään kerrottavaa.

Täältä lähti muuten pois se pessimistinen opettaja, josta aikaisemmin jo kerroin. Olen myynyt joitakin piirustuksiani ja ostanutkin jotain pientä. Eilen annoin tälle eestiläiselle alilääkärille yhden töherrykseni. Meitä on nyt kolme kertaa rokotettu hinkuyskää vastaan, joka raivoaa tuolla yläkerran osastoilla. Tant Ella katsoo aika tuikeasti tänne päin, kun Hän ei sallisi meidän lukea hiljaisella tunnilla. Saimme kuitenkin luvan korkeammalta taholta, eikä siinä nyt auta mikään. Enkä minä sitä paitsi luekaan vaan kirjoitan.

Borås 11.8.1945

On menossa aika kovaääninen lauantaiehtoo, olemme juuri päässeet sisälle ulkohallista ja aloittelempa ilta-askareitamme. Melkein kaksi viikkoa on taas kulunut ilman mitään erikoisempaa. Eilisestä viikko sitten oli kyllä kivaa, kun eräs orkesteri tai soittokunta oli ilahduttamassa potilaita. Monet saattoivat katsellakin sitä, mutta minä makasin selälläni sängyssä enkä voi vielä nousta. Kelpasi sitä kuunnellakin, ja oli siinä muutamia tuttujakin kappaleita mukana. Samana iltana saimme maata yön ulkosalla. Meitä oli siellä toverini lisäksi neljä ruotsalaista poikaa. Vietimmekin verrattoman illan, vaikka ei me paljoa hypitty ja huudeltu. Oli kuitenkin kaikin puolin hauskaa. Eipä siinä kylmä tullut yöllä kellekään, siitä pitivät ylimääräiset huovat huolen. Aamulla heräsin lintujen lauluun ja tuulen huminaan lähellä kasvavissa puissa. Aurinko nousi hyvin kuumana ja päivä alkoi kuten ennenkin. Illalla oli taivaalle keräytynyt rykelmä tummia pilviä, joten emme saaneet jäädä enää toiseksi yöksi ulos.

Viime maanantai-iltana kestittiin meitä tavallista enemmän. Saimme leivoskahvit, mikä ei suinkaan ole jokapäiväistä herkkua. Kahvia me kyllä saamme joka päivä, ainakin me, jotka olemme hieman vanhempia. Oma systerimme tuli jo takaisin kuukauden kestäneeltä kesälomaltaan. Hän on oikein mukiinmenevä hoitaja, vaikka ei aina olekaan kovin lempeä, jos kaikki ei ole järjestyksessä.

Borås 25.8.1945

Sade ropisee hiljalleen ikkunan ruutuihin nyt hiljaisena lauantai-aamuna. Olemme juuri pesseet kasvomme ja kätemme ollaksemme virkeitä päivän askareissa, Kolme viikkoa on taas vierähtänyt siitä, kun viimeksi kirjoittelin. Tohtorimme on tullut kotiin kesälomaltaan ja uskon, että koko sairaala toivottaa Hänet sydämellisesti tervetulleeksi. Minullekin Hän sanoi tehtävän uuden kipsin,

ja tulin siitä tiedosta hirveän iloiseksi. Kukaan, joka on nähnyt tämän kipsin, ei varmaan kadehdi sitä.

Nyt on taas ollut paljon sateita ja on ollut poutaakin. Sade ulkona on jo lakannut ja pilvet hajautuneet, pääsemme varmaan pian ulos. Meillä oli tässä eräänä päivänä kova ripuli ja se kesti seuraavaan aamuun asti. Mihinkään erikoisiin toimenpiteisiin ei kuitenkaan ryhdytty ruuan suhteen. Tämän kuukauden 21. ja 22. päivänä oli Suomi–Ruotsi maaottelu ja sehän olikin jännittävää. Sekä me suomalaiset että ruotsalaiset olimme hengessä mukana. Syntyi pieniä riitojakin mielipiteiden vaihdossa. Eihän meillä ollut juuri mitään voitontoiveita. Tulos muodostui kuitenkin tyydyttäväksi, eivätkä ruotsalaiset käyneet liian leuhkoiksi.

Olen kirjoitellut melko ahkeraan kirjeitä siinä toivossa, että saisin niitä itsekkin. Olemme kuvitelleet pääsevämme takaisin sinne Ulricehamniin. Täällä on hommattu jo koulun alkua, ja se tapahtuu kai jo ensi maanantaina. Ruotsalaiset alkoivat jo kaksi viikkoa sitten. En ole saanut yhtään taulua nyt kaupaksi, joten pörssiviikko on ollut heikko.

Borås 7.9.1945

On perjantaipäivän ilta ja huoneemme täyttää syvä hiljaisuus, mutta on siihen syytäkin. Tässä samassa huoneessa on nimittäin juuri leikattu Raimo-poika, eikä ole silloin hauskaa kuunnella kiljumista. Sen tiedän omasta kokemuksestani.

Nyt on taas tapahtunut joukko merkittäviä asioita. Sain elokuun 30. päivä uuden, hienon, pienen, kauniin ja kauan odotetun kipsin. Aamulla kahdeksan jälkeen tuli vahtimestari leikkaamaan vanhan kipsin pois. Se lähtikin helposti ilman mitään pulmia. Sitteen minut vietiin alakertaan sekä kipsattavaksi että kuvattavaksi. Ensin otettiin jalastani röntgenkuva, josta kävi selville, että jalkani oli vahvassa kunnossa. Siinä sitten odottelin pöydällä pitkän tovin ennen kuin alkoivat kipsaamaan. Kun minua siinä nostettiin,

taisi sydämeni ihan hypähtää, pelkäsin että jos se jalka nyt katkeaa, mutta hyvin kävi. Sitten sain sen uuden näpsän kipsin ja olin iloinen kuin viiden pennin hevonen.

Edellisenä päivänä sain paketin Suomesta. Salme-täti sai sen aikaan. Yhtä ja toista ilmaantui sieltä ja kaikki oli terve-tullutta, toinen puukkokin. Nyt minä sitten kirjoittelen taas leppoisasti vatsallani. Koulu alkoi myös jo viikko sitten Aloitan nyt lukemaan vain ruotsia, koska opettaja ei osaa saksaa. Tämä väli tarkoittaa sitä, että juuri vietin yön ja nyt on jo lau-antai. Täällä kävi yhtenä päivänä joukko suomalaisia vieraita. Lupasivat lähettää meille lisää kirjoja kun kuulivat, että niistä on puutetta. Uusia poikia tuli tänne samana päivänä ja yksi on yli viidentoista. Hän, Teuvo Sorvali tietää hauskuttaa meitä kivoilla jutuilla.

Sain muuten eilen kirjeen Johanssonilta. Sydämeni pomppaili, kun sitä avasin. Kirje ei kuitenkaan ollut erikoisemmin rakkauskirje, vain sellainen tavallinen. Olihan minulla tällä viikolla työtäkin ja palkkakin oli tosi hyvä, oikein viisi kruunua. Työ käsitti kolme piirustusta ja oli siinä tekstaustakin, viisi kruunua siitä oli kyllä aika paljon. Työn teettäjänä oli ruotsalainen opettaja.

Borås 24.9.1945

Syyskuinen maanantai on pian illassa. Opettaja opettaa vielä poikia, mutta minulla ei ole nyt koulua, sitä on vaan joka toinen päivä. Kovin merkittävää ei kuluneina päivinä ole tapahtunut. Kipsi on ollut oikein hyvä ja olen käynyt sen kanssa jo lattiallakin seiso-massa. Postia olen saanut ja lähettänyt runsaasti. Sain taas kirjeen Johanssonilta ja siihen myös vastasin. On oikein hyvä treenata ruotsia ja olen tehnyt sitä myös opettajan johdolla. Eivät nämä kirjeet kerro paljoakaan rakkaudesta vain tavallisista asioista. Kotoa olen myös saanut kirjeen, ja lisäksi olen ollut kirjeenvaihdossa erään suomalaisen neitosen kanssa. Eräs poika antoi osoitteen ja sitten minä kirjoitin Hänelle. Vastauskin tuli eräänä päivänä viime

viikolla. Kaverini Ahti saa jo olla jalkeilla. Myös Tapani on saanut olla ylhäällä jo melkein viikon.

Pörssiviikko on taasen ollut huono, vain menoja, mutta ei yhtään tuloja. Sää on ollut nyt kovin epävakaisia, väliin sataa ropistaa. Olimme sentään eilen ja tänään ulkona ja saimme vettäkin niskaamme. Illat eivät ole yhtään mukavia, kun emme ole saaneet kuunnella radiota kahdeksan jälkeen. Täytynee kai jo lopetella.

Borås 20.10.1945

On jälleen lauantai iltapäivä, olen juuri päässyt sisälle, sillä nyt saan olla jo ylhäällä. Pääsin ylös jo muutama päivä sitten. Sain 15. päivä uuden, oikein vahvan kävelykipsin. Nyt olen sitten kävellyt, ja kaikki tuntuu hyvältä. Tohtorit olivat myös tyytyväisiä, mutta tyytyväisin ja onnellisin olin varmaan minä. Viime kuun 30. päivänä oli meillä aika hauskaa, saimme seurata mäkiauto esittelyä tässä sairaalan mäessä. Oli siinä monenlaisia itse tehtyjä mäkiautoja ja soittokuntakin oli paikalla. Oli pieniä tonttuja ja tulitikku-poikia. Sain katsella tätä näytelmää sängystäni kaiteen yli ulko-hallissa. Toiset pääsivät katsomaan varsinaista kilpailuakin Hulda Hemmetin luona. Olen kirjoitellut edelleen Ingridille ja Hän lupasi tulla tänään käymäänkin tänne, mutta ehkäpä sitten jonakin muuna päivänä. Haluan ajatella, että Hänellä on hieman ikäväkin tätä poikaa.

On täällä käynyt vähän suomalaisiakin vieraita Boråsin kumikaupungista Mikkelistä. Ostin viikko sitten kellon. Eräs naisihminen, taisi olla joku hoitaja, tuli juttelemaan ja viisikymmentä kruunua vaihtui kelloksi. Kyllä se näyttää hienolta, miten lie sitten koneiston laita. Vedenpitävä se ei ainakaan ole. Minulle jäi jäljelle enää seitsemän kruunua. Aika on kulunut kuin siivillä nyt, kun olen päässyt ylös kävelemään. Sain kotoa kirjeen, mutta kun kirjoitin vastauksen, se käännettiin minulle takaisin. En tiedä mikä oli, mutta yritän kohta uudestaan lähettää sen kirjeen. Maalasin

myös kuvan systerille ja sain siitä kaksi kruunua. Se onnistui mielestäni aika hyvin. Alan nyt tekemään sellaisia jouluadresseja tohtoreille ja opettajalle. Näinä päivinä olemme olleet enää harvoin ulkona. Pohjolan talvi tekee tuloaan täälläkin. Koivut ovat keltaisia ja pudottavat lehtensä, ja maa on niistä keltaisenaan. Olen alkanut myös hieman neuloskella, tarkoitan kutoa ja sehän käy kuin olisin vanha mestari. Nyt juuri radiokin soittelee hienoja hanurikappaleita, ja pojat hierovat älynystyröitään pelikorteilla. Olo tuntuu jotenkin kotoisalta. Mieleni on nyt täynnä tyytyväisyyttä ja riemua enkä oikein tiedä, mihin sitä purkaisi ja samalla olen väsynyt päivän kävelystä. Kirjeenvaihto sen mainitsemani neitosen kanssa loppui jo alkuunsa, ei meillä löytynyt yhteistä säveltä. Kaksi leikkaustakin on tehty tässä huoneessa oleville pojille pari viikkoa sitten ja uusia on odotettavissa.

Borås 3.12.1945

On maanantai-ilta yllämainittuna päivänä, kun taas jatkan tätä päiväkirjaani. Kuukauden aikana onkin tapahtunut paljon asioita, niin ettei kaikkea edes muista. Olen tehnyt itselleni viulun ja nyt on tekeillä yölamppu, jonka kodikkaassa valossa tätä nyt kirjoitelen. Sain viuluun yllilääkäriltä kielet ja eräältä hoitajalta vanhan jousen. Tohtori itse viritti viulun ja soitti ruotsalaisen piiritanssin "Hei tonttu-ukot hyppikäätte", ja kyllä se viulu soi ihan kivasti.

Aloimme Teuvon kanssa tuumalemaan, että olis kiva kun olis viulu, jolla voisi soitella hienoja kappaleita. Teuvo oli nähnyt kotoonaan Suomessa viulua rakennettavan, ja minä aloin tekemään sitä näiden tietojen perusteella. Siitä se sitten lähti alkuun ja monien vastuksien jälkeen sillä on nyt sitten jo soitettu.

Johannsonikin kävi täällä meitä katsomassa. Liekö ollut kuitenkin sen verran ikävä, että tuli ihan varta vasten tapaamaan. Oi miten kaunis Hän olikaan, että sydämeni ihan oli pakahtua. Olimmehan olleet jo kirjeenvaihdossa, vaikka en kovin hyvin ruotsia taidakaan.

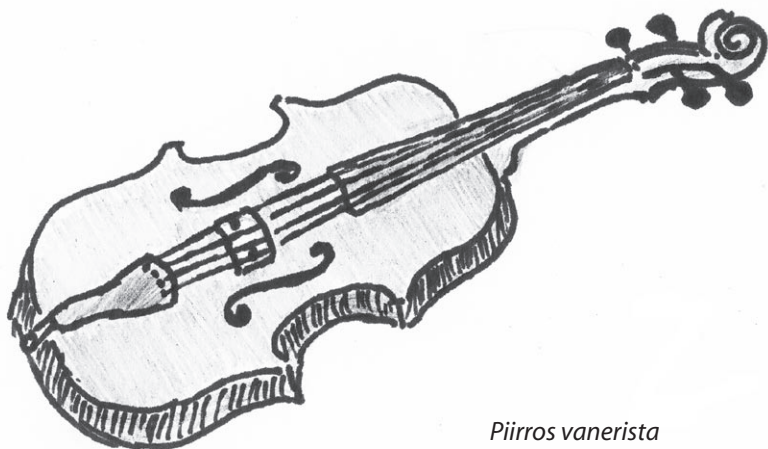
Olen kävellyt Ahdin kanssa ulkona, ja olemme usein istuneet portilla ja katsonet tietä avaraan maailmaan. Sain tant Gynhidtiltä kidekoneen kuulokkeet ja olen niistä kovin iloinen. Tänäpäin oli muuten systerimme syntymäpäivä. Minäkin piirsin Hänelle meidän suomalaisten puolesta jonkinlaisen onnitteluadressin.

Eilen heräsimme aamulla "Hoosiannaan", sitä oli laulamassa kaikki tantit. Olen soitellut innokkaasti opettajan huoneessa olevalla harmoonilla ja kyllä kai minä jo saan siitä jotain irtikin. Olisi tosi mukavaa omistaa sellainen soitin. Ystävämme Teuvo on nyt sitten leikkattu, ja Hän makaa seitsikossa, niin kuin minäkin aikoinaan.

Taitaa olla niin, että tästä minäkin joudun vielä läpikäymään pienen leikkauksen. Aikovat nimittäin laittaa jalkaani pienen luupalan tueksi ja ottavat sen terveestä jalasta. Olen kyllä mielissäni, että se tehdään nyt, ettei sitten tarvitse katua vastaisuudessa.

Borås 2.2.1946

Sain siskoltani kotoa uuden päiväkirjan, jota nyt alan kirjoittamaan. Olin saanut odottaa sitä aika kauan, joten asioitakin on

*Piirros vanerista
rakentamastani viulusta*

kertynyt paljon. Päiväkirjan kirjoittaminen on minusta niin hauskaa puuhaa, että en enää tule toimeenkaan ilman sitä.

Joulu ja kaikki juhlapäivät riemuineen ovat jo ohi, ja elämä kulkee eteenpäin tavallista latuaan täällä Solhemissä. Tyytyväisyydellä muistelen vietettyä joulua, vaikka se ei ollut niin kovin antelias. Eihän tällainen pojan köriläs niistä lahjoista enää niin paljoa perusta. Tunnelma oli kuitenkin paras mahdollinen näissä oloissa. Ennen joulua oli jo muitakin juhlapäiviä. Lusian päivän vietto joulukuun kolmastoista oli meille ihan uutta, kun hoitajat esiintyivät lauluineen ja kynttiläkruunuineen. Jouluaattoillan muistan myös hyvin elävästi. Kynttilät oli sytytetty ja odottelimme pukkia. Eikä aikaakaan, kun Hän tulla kopisteli tonttuineen. Oli siinä hyörinää ja pyörinää kerrakseen. Ammoin siinä ohessa oman vaatimattoman lahjani tohtori Riesingerille.

Tämän jälkeen kokoonnuimme aikuisten osaston juhlasaliin katsomaan joulupiiriä. Keskellä lattiaa oli joulukuusi ja sen ympärillä koko seurakunta. Tohtori itse asettui soittamaan pianoa, ja pian joulusävelet kaikuivat huoneeseen. Siinä sitten piirissä sekä tantit että potilaat käsi kädessä lähtivät kiertämään laulaen huoneesta toiseen. Tohtori soitti koko ajan siellä alasalissa minkä pianosta irti sai. Joulupäivänä keräänyimme kuuntelemaan jouluevankeliumia. Tilaisuuden päätyttyä esitteli tohtori minut viulunrakentajana papille. Hän olikin oikein sydämellinen ja

Lucia-juhla
Boråsissa.

Lucia-juhla
Boråsissa.

Joulujuhla. Vasemmalla tohtori Riesinger.

jutteli kaikenlaista. Monta kertaa jälkeenpäinkin tavatessamme Hän on kysynyt viulunrakentajan vointia.

Loppiainen on myös jäänyt mieleeni, silloin esitettiin meille kaikenlaista soittoa ja kuorolaulua. Taaskin tahtoi tohtori tuoda esille viuluni, ja kuoronjohtaja, vanha valkopäinen herra, tuli minua kättelemään. Eräs pitkähäkö laiha mies esitti todella kaunista viulunsoittoa. Hänestä ei juurikaan jäänyt jälkeen tohtorimme, joka esitti ihmeellisesti sahansoittoa. Tammikuun kahdeksante-

na päivänä oli syntymäpäiväni, jolloin täytin 17 vuotta, ei sitä mitenkään erikoisemmin juhlistu. Jälkeenpäin sain tant Gynhiltiltä nimikirjoitusvihkosen ja kotoa paketin. Olen jo alkanut keräämään siihen vihkoon arvossa pitämieni henkilöiden nimikirjoituksia.

Päivät ovat kuluneet ulkona metsikössä kävellessä ja tietysti maatesakin. Kysyin kerran tohtorilta luvan päästä käymään kaupassa ja sainkin sen. Jo ennen kuin olimme saaneet luvan, kävimme eräässä puodissa, mikä on tässä lähinnä. Toverina minulla oli Rune, joka on kiva ruotsalaispoika sekä Ahti. Luvan saatuamme me pojat sitten lähdettiin kauaksi ja varmaan liiankin pitkälle aina puoliväliin Boråseen asti. Kerran kun taas olimme hieman kauempana eräässä toisessa liikkeessä tuli itse Riesinger meitä vastaan. Päästyään kohdalle sanoi Hän hymyillen: "Vai tänne asti ne pojat ovat tulleet". Rune oli juuri sisällä liikkeessä, joten vastasin vain myöntävästi. Tarkasteltuaan meitä hetken Hän kysyi: "Päleltaako käsiä?", vastasin, että ei palele ja että toverimme on sisällä ostoksilla. Hän tyytyi vastaukseen ja lähti koira perässä viilettään. Katselimme kun Hän meni ja lupasimme, että oli viimeinen kerta, kun tulimme näin kauaksi. No... on tuolla tullut käytyä monta kertaa senkin jälkeen.

Enimmin olemme kuitenkin kävelleet ns. rakkauden polulla, joka on tämän sairaalan alueella. Melkein joka päivä kiertelemme siellä keppeinemme ja heittelemme lumipalloja. Toissa päivänä teimme oikein hienon lumiukkopatsaan. Vietimme siellä unohtumattomia hetkiä. Muutamana päivänä olimme piilosilla, ja se vasta hauskaa olikin. Toverini polttee tavallisesti myös tupakkaa ja tarjoaa usein minullekin. Olen kuitenkin jyrkästi kieltäytynyt siitä aina.

Ahti lähti 31. tammikuuta takaisin Ulricehamniin, joten tiemme ovat vihdoon eronneet. Olin tänään taas kaupassa ja kävin katsomassa myös Häkkisen Raimoa, joka on väliaikaisesti Hulda Hemmetissä.

Näinä päivinä olen saanut käydä neljä kertaa hammaslääkärisä. Siinä on kyllä semmoinen huone, ettei sinne kovasti mieli tee.

Toisaalta on erittäin hyvä asia, että saan täällä käydä hammaslääkärillä. Hampaani ovat nyt kunnossa ja aivan maksutta. Tuskaa siinä kyllä sai kärsiä, kun pora viilsi hampaita. Mikään ei kuitenkaan estänyt minua pyytämästä lääkäriltä nimikirjoitusta. Samana iltana sain ensi kertaa tuntea todellista hammassärkyä. Asettuihan sekin aikansa reuhattuaan.

Minulla on käytössä nyt kuulokkeet, joilla voin kuunnella, kunnes ohjelma loppuu. Eilen olin vähällä kärytä niiden käytöstä. Syster Signe tuli yllättäen huoneeseen kymmenen jälkeen radion ollessa vähän päällä. Vaikka ääni oli melko heikko, kuuli hän sen ja kysyi ärtyisenä, oliko radio jäänyt päälle. Hätäännyin enkä saanut heti katkaistua. Tant meni katkaisemaan seinäradiota ja minäkin onnistuin katkaisemaan samanaikaisesti. Hän poistuikin pian tyytyväisenä, ja minä pääsin pelkällä säikähdyksellä.

Borås 6.2.1946

On sumuinen perjantaiamu, ja jatkan taas kirjoittamista. Kuluvan kuun viidentenä päivänä oli täällä jonkinlainen tohtorien kokous, jossa oli 38 osanottajaa. Minua ja erästä toista poikaa näytettiin heille alakerran salissa. Yllä oli vain pienet housut, ja kipsikin oli otettu pois jo edellisenä päivänä. Oli siellä luurankokin eräessä nurkassa havaintovälineenä, ja filmikone oli otettu esille. Frakkipukuinen Riesinger piti esitelmää ja näytti välillä kepillä kohteita. Hän puhui myös jalastani ja mainitsi, että tarkoituksena on vielä tehdä siihen lisäleikkaus ja laittaa sinne pieni ylimääräinen luu tueksi ja että potilas itsekin toivoo sitä ennen Suomeen lähtöään. Tohtori Samuelsson oli myös siellä ja Hän kävi tervehtimässä ylhäälläkin rouvansa kanssa. Istui sängyn laidalla ja jutteli kuulumisia. Olivat kovin mielissään, kun puhuin ruotsia paremmin kuin ennen. Rouva antoi Joukolle ja minulle neljä omenaa.

Borås 22.2.1946

On helmikuinen perjantai päivä viikko jälkeen leikkaukseni. Auringon säteet leikittelevät niin somasti puiden latvoissa. Tämänkin huoneen täyttää kevään ihmeellinen taika. Makaan yksin huoneessani, toinen toverini on saamassa valohoitoa ja toinen leikattavana kuten minä viikko sitten. Silloin oli sää vähän autereisempi kuin nyt ja mielialani toisenlainen. Luin jotain kirjaa, mutta ajatukset olivat muualla. Mieleni oli jännittynyt ja hätäinen. Juuri vähän ennen alas viemistä sai kirjeen Ingridiltä, josta kerkesin lukemaan vain puolet. Jollakin tavalla sekini kyllä rauhoitti ja olin mielestäni itse rauhallisuus siellä leikkaussalissa.

Minut sidottiin jaloistani kiinni kummalliseen pöytään, jossa leikkauksen oli määrä tapahtua. Ylilääkäri asetteli jalkaani ja sanoi: "Hoppas du sover gott nu" ja hymyili rauhoittavasti. Syster kai voi sitten nukutusaineet esille ja räitti räiskättiin silmille ja toinen leuan päälle. Nenän päälle laitettiin jonkinlainen sideharsokoppa. Sain määräyksen laskea, jonka pyrin toteuttamaan parhaani mukaan, erään tantin toistaessa sen ruotsiksi. Jo ensimmäisellä henkäyksellä sain eetteriä henkeeni ja silmissäni musteni. Muistan hämärästi laskeneeni 21:een asti.

Seuraava havaintoni oli tässä huoneessa, jossa makasin sängyssäni. Systeri istui vieressäni ja olin taas saanut uuden ison kipsin. Terveessä jalassa tuntui myös outoa kipua kuten sairaassakin. Juuri äsken tuotiin toverini leikkauksesta ja kuorsaa kovasi ja naama on kalpea. Hänelläkin näkyy olevan suuri kipsi, muuta en tiedä. Niin tänne huoneeseen kai minäkin jään enkä enää tahtoisikaan sinne penikoitten pariin. Muistelen taas Suomea, synnyinmaatani. Siellä on koto ja kaikki ystävät, sinne mieleni alati ikävöi.

Borås 24.2.1946

Sunnuntain hiljainen aamu on huoneessamme. Radiosta kuuluu kirkonmenoja. Lopetin juuri soittamisen viulullani antaakseni rauhan toverilleni kuunnella radiota. Päivät ovat kuluneet kuin siivillä tänä viikkona leikkauksen jälkeen. Eilen otettiin jo tikit pois

terveestä jalasta, mutta toinen jalka saa vielä odottaa. Kipsi oli kuulemma liian heikko kestämään niin suurta reikää, mikä sitä varten olisi pitänyt tehdä. Huomenna saan uuden kipsin ja silloin poistetaan myös tikit. Täällä on nyt käymässä suomalainen tohtori tai ehkä Hän on vain kandidaatti. Hänkin lupasi järjestää meille lukemista. Hän tuntui muutenkin olevan oikein mukava.

Sain opettajalta Helvi Kemppeiseltä leikkauksen jälkeen appelsiineja, ja eräs 20-vuotias neitonen lähetti kukkia. Hän oli kuulemma nähnyt muutamia piirustuksiani ja ihaili niitä. Ei tässäkään leikkauksessa niitä kipuja paljon ollut, mainita tuskin kannattaa. Häkkisellä sen sijaan ovat pahemmat tuskat vielä edessäpäin.

Kirjoitin Ingridille kirjeen, mutta en ole saanut vielä vastausta. Ko-toakaan en ole saanut pitkään aikaan postia, vaikka se olisi niin toivottua. Luin juuri yhden kirjan, ja se oli jo neljäs leikkauksen jälkeen.

Borås 16.3.1946

On hämärä lauantaietoo kello kahdeksan maissa, ja kaikki suurempi melu on laannut huoneissa. Jouduimme siirtymään tänne kolmoseen takaisin, ja pääsystä kuutoseen ei ole mitään tietoa vielä. Liikkeellä on ollut influenssa-epidemia, joka on temmannut pauloihinsa monen meistä päästääkseen taas irti aikansa oltuaan. Oli se minussakin viikko sitten raivoten sisukkaasti muuttaman päivän. Päätä särki ja oli muutenkin varsin kurja olo.

Meillä oli monta unohtumatonta iltaa siellä kuutosessa, eikä ole ihme että sinne mieleemme halajaa. Häkkinenkin sai maata siellä kanssamme. Radiomme meni rikki ja muutakin koomillista tapahtui. Myin erään taulun, joka esitti tätä parantolaa, viidellä kruunulla, ja muitakin kauppoja olen tehnyt. Postia olen saanut melko runsaasti näinä viikkoina. Uuden kipsin sain, kuten jo aikaisemmin kerroin ja ison sellaisen. Lonkan leikkaushaava ei ole vielä täysin kiinni, koska siinä on niitä vanhoja arpia mukana. Haava jäi myös hoitamatta liian pitkäksi aikaa, ja siitä se varmaan ärtyi.

Borås 20.3.1946

Keskiviikkopäivä on laskenut mailleen ja kello on puoli yhdeksän. Ehdin vielä kirjoittamaan tovin, joten teen sen nyt heti. Meillä oli välillä täällä suomalainen tohtori työssä. Tohtori Erikson oli nimittäin vihkiäislomalla. Kylläpä Hän näytti muuttuneen paljon tällä lomalla. Mainittu suomalainen tohtori tuntui erittäin kivalta, mutta Hän matkusti jo pois pari viikkoa sitten. On tohtori Erikson myös kiva, mutta Hänen puheestaan ei tahdo saada selvää. Rätti suun edessä tekee sen yhä vaikeammaksi. Enimmäkseen Hän katselee, mitä potilaat tekevät, vain harvoin tutkii heidän vointiaan. Nauramme usein sitä, ettei siltä hurmurilta varmaan naiset koskaan lopu.

Hänestä ei paljoakaan jää jälkeen eräs kapteeni, joka käy antamassa voimistelua pojille. Hän on kuulemma kovin arka kunnia-astaan, rikkautta Hänellä näyttää myös olevan. Olen omin silmin nähnyt sen auton, jossa totta vie on kadehtimista kerrakseen. Joka toinen päivä käy Hän täällä töissä ja osaa muutaman sanan suomeakin. Hän osaa ääntää oikein hyvin esim. Hyvää päivää.

Borås 28.3.1946

Kaikki on aika rauhaisaa tänä torstai-iltana, vaikka makaankin edelleen täällä suuressa salissa, kolmosessa. Aion kertoa nyt eräästä tytöstä, joka askarruttaa kovasti mieltäni. Hän on hoitajana osasto C:llä, jossa hoidetaan pieniä lapsia. Muistan hyvin sen jouluaaton, jolloin aloin pitää Hänestä. Oli kova lumipyry ja seisoiimme Tapanin kanssa portilla. Odotimme Tapanille tulevaa pakettia. Silloin tulee Hän erään toverinsa kanssa myös linja-autolle. Kun autoa ei kuulunut, tulivat he samaan suojaan, jossa me jo olimme. Katselin silloin ensimmäistä kertaa Häntä oikein läheltä.

Kaunis Hän oli siinä seisossaan, ja niin somasti punoittivat

Doris

hänen poskensa siinä
raikkaassa ilmassa. Siro
ja hento vartalo oli niin
hauska katsella. Mo-
nia hyviä harrastuksia
tiedän Hänellä olevan
esim. musiikki. Usein
olen kuullut Hänen
soittavan harmonilla
ja joskus pianollakin.
Antaisin niin mielelläni
pienen muiston ystä-
vyyden osoitukseksi ja
kerran vielä sen teen-
kin. Juuri nyt Hän on
kuulemma sairaana,
josta olen surullinen.
Olen usein lähettänyt

Hänelle terveisiä ja saanutkin niitä. Toissapäivänä olimme ensimmäistä kertaa tänä vuonna ulkohallissa. Sieltä näkee hyvin sen ikkunan, joka kuuluu heidän huoneeseen. Kun Hän sieltä katsoi ja huomasi minut, tuli Hän äkkiä iloisemmaksi. Tuntui kuin meillä olisi ollut yhteinen salaisuus.

Borås 31.3.1946

Sunnuntainen iltatunnelma on vallannut meidät ja makaamme hiljaa, koska olemme jo aikamme melunneet. Raimonkin korva on kipeä, ja siksi on kai niin hiljaista. Makaan taas pitkästä aikaa vatsallani ja kirjoitan. Tosin minulla ei taida olla oikein lupaa maa-

ta tällä tavoin. Olemme olleet ulkona näinä kauniina päivinä, joita on ollut viime viikolla useita.

Mieleni seikkailee Doriksen ikkunassa ja haluaisin tehdä jotakin, mistä Hän olisi mielissään. En tiedä onko Hän jo tervehtynyt, mutta iloiselta Hän vaikuttaa aikakin ikkunassaan.

Saan vieläkin maata tässä suuressa kipsissä, eikä ole ollut vielä puhetta sen vaihtamisesta uuteen. Tohtori juttelee vallan muita asioita ollessaan kierroksella. Hän, tohtori Riesinger tuntuu olevan niin epäilevällä kannalla Suomen oloihin nähden. Kaikkien ihannoima Hän on, herrasmies kiireestä kantapäähän, On ilo olla Hänen potilaansa ja luottaa Häneen melkein rajattomasti niin kuin esim. leikkauksissa. lältään tohtori on jo yli 50 vuotta ja Hänellä on vaimo ja kolme tai neljä lasta, kaikki jo aikuisia. Kaunis tytär ja vantterat pojat. Ei liene heillä hätää, kun on sellainen isä.

Olen muistellut Vellamoakin ja menneellä viikolla kirjoitin kirjeen Hänelle. Tulee oikein ikävä muistella Häntä, lempeää, kaunista suomalaista naista. Ei tässä nykyisessäkään opettajassa ole mitään vikaa. Hyvä Hän on ehdottomasti, mutta jo vähän iäkäämpi. Hauskasti ne koulutunnit kuluvat nytkin ja Hän hommaa meille, mitä tarvitsemme. Voisimmepa joskus korvata Hänelle kaiken sen hyvän, mitä Hän on hyväksenne tehnyt. Olemme toisinaan niin tonttumaisia ja teemme munauksia toisensa jälkeen, joita ei saa enää takaisin. Huoneemme sai tällä viikolla läpikäydä suursiivouksen, ollakseen siisti kevättä vastaanottamaan ja se onkin jo ovella.

Borås 3.4.1946

Kirjoitan taas näin lyhyen ajan perästä, sillä on tapahtunut niin paljon, josta en voi olla iloitsematta. Annoin toissapäivänä erään laivan kuvan Dorikselle. Pyysin muster Gynhilden viemään sen Hänelle ja kertomaan terveiseni. Hän sai sen puoli kuusi ruokasalissa kertoi Hillevi ja jatkoi etten voinut uskoa, miten iloiseksi

Hän siitä tuli. Ensin lensi Hän tulipunaiseksi kasvoiltaan, vaikka Hillevi sanoi, ettei siitä tarvitse punastua. Sen jälkeen Hän melkein tanssi ilosta, toisen, Ingen istuessa vieressä kateellisena. Hillevi sanoi vielä, että Hän oli odottanutkin Doriksen saavan kuvan ja että Doris oli sitä toivonutkin. Kuiskaten kertoi Hillevi vielä Tapanille jonkun salaisuuden, joka ei saisi tulla korviini. Hän oli kyllä luvannut Dorikselle olla puhumatta siitä kellekään. Tapani sai kuitenkin luvan, kauan sitä pyydettyään kertoa sen minulle. Salaisuus oli se, että Doris oli jo kauan pitänyt minusta. Melkein säälin Dorista, kun uskoi sydämensä ajatuksia sellaiselle lörppösuulle kuin Hillevi. Nyt en enää ikävöi takaisin Ulricehamniin. Toivon että saisin olla täällä ja tutustua paremmin Dorikseen.

Borås 21.4.1946

Ensimmäinen pääsiäispäivä on laskeutumassa mailleen riemuineen ja huolineen. Muutama viikko on kulunut edellisestä kerasta. Helatorstaina oli tosi kaunis keväinen ehto, juuri samanlainen kuin vuosi sitten, jolloin olimme vielä Ulricehamnissa. Katselimme silloin kaupungin sunnuntaisia katuja auringon vielä kullatessa Åsunden järven maisemaa. Mieleni oli juuri samanlainen kuin nytkin. Viikolla tapahtui myös sellaista, joka askarrutti mieltäni. Doris menetti ainoan sopivan huonetoverinsa ja arvelen Hänen surevan sitä.

Nyt on myös ollut vaiherikkaita päiviä, varsinkin eilinen oli sellainen. Saimme oikein juhla-aterian iltasella. Söin kolme munaa, kinkkua, rosollia ja kaikenlaista särvintä ja palanpaineeksi join tavattoman hyvää teetä.

Borås 30.4.1946

Jatkan vasta nyt viimeksi aloittamaani kirjoitusta, mikä jäi vähän kesken. Nyt on vapun aatto ja kello kahdeksan aamulla ja vielä on hiljaista. Paljon on tapahtunut kivaa, mutta myös harmillista. Lähetin Dorikselle pääsiäiskortin, jonka olin itse piirtänyt. Se oli hieman vertauskuullinen, enkä tiedä varmaan pitikö Hän siitä.

Kuten jo edellä mainitsin, oli pääsiäinen oikein hauska. Ilotulituskin oli järjestetty lauantai-illaksi, ja sitä oli kiva katsella. Kaikki potilaat näkivät hyvin, kun sängyt oli vedetty ikkunan viereen. Tohtori itse kävi tarkastamassa, että kaikki pääsevät ilosta osalliseksi, ja se oli reilua. Uuden soman, pienen oman kipsin sain viikko sitten. On se vaan eri mukavaa maata vatsallaan oikein kunnolla. Odotan nyt ylöspääsyä suurella jännityksellä. Tohtori mainitsi siihen suuntaan, että saisin niin kuin kävellä tällä kipsillä. Ja kyllä se nyt on jo precis kuiva.

Koetan tehdä tässä jo uutta viulua, mutta saas nähdä mitä siitä lopulta tulee. Soitellut olen myös ahkeraan ja luulisin vähän edistyneenikin. Tänään lähtivät Jouko ja Harri pois Hulda Hemmettiin. Sääliksi vähän käy heitä, sillä ei se ole mikään kadehdittava kortteeri. Saimme tähän huoneeseen seitsenvuotiaan ruotsalaisen hepun, joka ei osaa edes lukea. Vähitellen ne näyttävät vähentävän kaikki suomalaiset täältä pois, mikä lie siihen syynä.

Nyt on kuitenkin kesän ensimmäinen päivä ja toivon ja lemmen aika. Oi kuinka ihana onkaan tämä kevät. Aurinko paistaa päivisin huoneeseemme, ja leivoset lyövät leikkiä ilmassa. Kaikki kedon kukkaset sekä muut elolliset heräävät eloon ja rintaa raastaa kumma kaipuu. Kauas Suomen saloille, sinisen järven rannalle rakentaisin talon, johon veisin armaani.

Borås 9.5.1946

On taas vierähtänyt muutama viikko viimekertaisesta ja elämme torstai-iltaa. Auriko on juuri heittänyt viime säteensä yli hie-
man vihertävien maiden ja metsien. Lämmin ja melkein kesä-

nen päivä on painunut mailleen, ja linnutkin ovat vaiti. Makaan edelleen tässä samassa huoneessa tavalliseen tapaan. Joka ai-
nut päivä tällä viikolla olemme saaneet maata ulkona. Aurinkoa
on tullut otettua melkoisesti, ja koivun lehdet ovat kasvaneet.
Ylös tiettyyn ikkunaan olen vilkuillut myös ahkeraan ja joskus
olen nähnyt vilauksen Hänestä. Sitä viuluakin olen yrittänyt
taas edistää ja välillä tehnyt maalauksia. Saimme huonee-
seemme uuden, nyt kelpo pojan. Huomenna Hänet leikataan
samoin kuin minutkin pari kuukautta sitten. Toivotan Hänelle
onnea huomista varten. Soittelimme pienellä triolla äsken, siinä
oli viulu, huuliharppu ja zylofoni. Nyt on jo myöhä, joten hyvää
yötä

Borås. 11.5.1946

Tämän vuoden onnellisin päivä on minun kohdallani jo lopuil-
laan. Tänään sain vihdoin luvan nousta ylös kävelemään. Tohto-
ri katsoi minua ja sanoi: "Du har väl gått uppe redan. Nej sa jag.
Huru länge har du liggat då efter den sista operation? Tolv veckor
"sade jag". Opp och hoppa bara då". Voit uskoa, että sydämeni oli
paisua rinnassani Kiitin Luojaani parantumisestani ja sopersin
myös kiitoksen tohtorillekin. Kärsimättömästi odotin iltaa, jolloin
pääsimme sisälle. Puin itseni, ja voi sitä riemua. Kävelin kaikkialla
osastolla tervehtimässä tuttuja paikkoja. Seitsikossa kävin kat-
somassa Ensiota, joka oli ihan pirteän näköinen, vaikka oli juuri
leikattu. Hissin noustessa ylös näin myös Doriksen siellä, ja Hän
katsoi iloisena sieltä vastaan.

Pitkästä aikaa pääsin myös soittlemaan hieman harmonia.
Kävellessä ei tuntunut mitään erikoista, vain terve jalka notkui
vähän painostani. Mielestäni kävely onnistui ihan hyvin ensim-
mäiseksi päiväksi. Mitähän huomina päivä tuokaan tullessaan?
Kiitos Herralle tästä päivästä ja kaikesta muustakin.

Borås 19.5.1946

Monivaiheinen sunnuntaipäivä on pian illassa, kun taas kirjoitan viikon tapahtumista. Perjantaina tuli tänne kansakoululaisten soittokunta, joka esiintyi täällä pihalla lyhyen tuokion. Istuin siellä penkillä ja katselin sitä ilonpitoa ihan vierestä. Tanner tömisi rumpujen mahtavasta jyminästä ja peitti osaksi torvien äänen. Ihan hyvin he soittivat niinkin pieniksi pojiksi ja tytöiksi. Kaikilla oli yllään punakeltainen puku. Tätä iloa kesti kuitenkin monen mielestä liian vähän aikaa.

Lauantaina tohtori Riesingerin poika pääsi ylioppilaaksi, ja me olimme tien vieressä vastaanottamassa Hänen tuloaan. Odotettuaamme runsaan tunnin Hän tulikin kärryillä ajaen kukkien peittämissä ajurin vaunuissa ylioppilastoverien hurratessa ja laulaessa ympärillä. Siinä sitä näpsittiin jos toinenkin valokuva iloisesta joukosta. Ajattelin siinä, että olisikohan joskus minunkin vuoroni juhlia sillä tavalla.

Tänään se vasta ilojen päivä on ollut, kun pääsimme oikein kaupunkiin lastenpäivän juhliin. Puimme parasta yllemme ja menimme alas odottelemaan bussia. Pian se tulikin ja ajoi ihan oven eteen. Eikun pojat ja tytöt sisälle ja matkaan vaan. Olipa hauskaa katsella ohivilahtelevia taloja, ja hyvällä kyydillä olimme pian perillä. Tulimme Ryavallin urheilukentälle Boråsiin, ja kansaa oli koossa jo kosolti katsomossa. Meidät sijoitettiin istumaan ihan eteen kentän rajalle, jonne oli tuotu penkkejä. Mitään loistoistumiahan ne eivät olleet, mutta kävivät laatuun jotenkuten. Ilma oli koko aamun uhkaavan sateinen, eikä se parantunut siitä iltaan mennessä. Hiukan se yritti sataakin, mutta pysyimme kuitenkin kuivina. Monet hytisivät kuitenkin kylmästä, vaikka oli tuotu filttejä jaloille. Kannatti kuitenkin tulla katsomaan tätä suurenmoista iloa, vaikka se sakkimme olikin huonoa liikkumaan. Suurimmat juhlat ne olivat, missä olin koskaan ollut läsnä. Ohjelmassa oli soittokuntaa, lennokkinäytöksiä ja hauska karnevaalijuna. Kulku-neuvojen kehitys vanhoine ja uusine autoineen ja kaikenlaiset polkupyörät sekä elefantit temppuineen. Tulivat aivan eteen ja nousivat takajaloilleen ja kyllä pelotti.

Borås 29.5.1946

Kaunis kesäinen Helatorstain aattoilta on siirtymässä mailleen. Sumua laskeutuu yli vihreän metsän päiväisen sateen jälkeen. Onkin ollut monta perättäistä kaunista ilta-aurinkoista päivää. Käveltyä on tullut kovasti enimmäkseen yksikseen rakkauspolulla, jonka penkeillä olen suvi päivisin istunut. Olen katsellut luonnon ääretöntä kauneutta ja ikävöinyt syntymämaahani. Usein on siinä vieressäni istunut kuvitelmieni tyttö ja aiheuttanut siten mielenrauhan heilahtelua. Juoksen varmaan ihan turhaan täyttymättömien toiveiden perässä.

Kotiinpaluustakin on jo alettu puhua, ja ehkäpä se kohtapuoleen toteutuukin. Sinnehän se mieli kuitenkin ensimmäiseksi halajaa.

Borås 9.6.1946

Sateinen ja synkkä helluntaipäivä on ehtoossa ja meneillään on kesän kaunein aika. Koko viikon on satanut ja enemmänkin, joten olemme pysytelleet enimmäkseen sisällä. Minulta otettiin kipsi pois viime kuun lopussa, ja olenkin kävellyt keveästi ilman sitä.

Olemme saaneet tietoa, että Tapani ja minä pääsemme lähtemään yhdessä tämän kuun 27. päivä Suomeen. Voihan se lähtö kyllä vielä lykkäytyäkin, mutta kuitenkin olemme iloinneet täysin rinnoin. On sitäkin puhuttu, että pääsemme tohtori Riesingerin matkassa Tukholmaan asti. Hän matkustaa tosin eri laivalla yli lahden, ja me taas jonkin lapsiryhmän mukana.

Tohtori tulee kesälomallaan seilailemaan Ahvenanmaalle. Olen jo melkein tyystin saanut mielestäni pois Doriksen, ja John on nyt pihkassa Häneen. En silti unohda Häntä koskaan.

Koulun päättäjäiset pidettiin viime keskiviikkona. Sää ei tosin suosinut lainkaan näitä juhlia, jotka pidettiin ulkohallissa. Ruot-

salainen opettaja kärsi varmaan, kun Hänen oppilaansa epäonistuiivat sekä laulussa että jonkinlaisessa kuulustelussa, jollainen on heillä tapana. Olemme Tapanin kanssa, pettyneet jo monessa asiassa täällä, emmekä liene ainoita. Omasta opettajastamme pidämme kaikki kovasti. Tapani sai ojentaa Hänelle kukkasat päätätäjaisissä ja minä tein vieressä kunniaa. Totisesti siinä on rehti suomalainen opettajamme. Mitä Hän on kokenut tässä talossa, sitä emme tiedä. Hän on vaatimaton eikä moiti koskaan ketään. Meille Hän on paljon muutakin kuin opettaja, ilolla odotamme Hänen tuloaan. Sellainen on Helvi Kempainen, eikä Hän varmaan tiedä, kuinka paljon hänestä pidämme. Tohtorikin on varmaan huomannut eron näiden kahden opettajan välillä. Toinen on rehellinen, aito ja vaatimaton, toinen taas on kateellinen ja juoruava naisihminen. Hän tuskin enää huomaa Bergstrandia, näin Hän näyttää tunteensa.

Borås 17.6.1946

Hiljainen maanantai-iltä tällä kertaa kuutosessa. Viime perjantaina pääsimme Tapani ja minä tohtorinnan seurassa vaateostoksille kaupunkiin. Nousimme bussiin, ja tuossa tuokiossa olimme kaupungissa jo toista kertaa. Odotimme hetken tohtorinnan käytössä soittamassa johonkin, jonka jälkeen lähdimme marssimaan Boråsin katuja. Saavuimme pian johonkin tehtaaseen tai ehkä tukkuliikkeeseen. Nousimme hissillä yläkertaan erään toisenkin rouvan ja herran seuraamana. Koeteltiin siinä pukuja ja takkeja sekä otettiin mittoja, pokkuroitiin ja katseltiin. Hyvin juutalaisen näköinen mies koetteli monia kenkiä. Ja löytyihän sieltä meidänkin jalkoihin hienot mustat kengät. Tämän jälkeen kävi aika huike, kun yksi otti mittaa päästä, toinen kaulasta ja kolmas katseli käsiä.

Sen haluan tässä vielä sanoa, että kyllä nämä pojat saivat hienot vaatteet, ja olimme niihin kovin tyytyväisiä. Vain yksi asia jäi vähän kaivelemaan, saimme tyytyä hattujen sijasta tavallisiin lip-

palakkeihin. Emmehän ollenkaan odottaneet, että saisimme näin paljon hyviä vaatteita, joten emme yhtään purnanneet niistä lakeista. Ruotsin Punainen Risti maksoi sievoisen summan näiden herrojen vaatteista, koska Suomen Avulta olivat rahat jo lopussa. Tohtorinna tilasi vielä taksin, jolla tulimme hienosti takaisin Solhemiin, oltuamme matkassa runsaat kaksi tuntia.

Sain myöhemmin tohtorin pojan käytetyn, mutta hyväkuntoisen perperin. Olen hyvin iloinen siitä ja näytän nyt ihan herralta se päällä. Asia Doriksenkin kanssa pulpahti taas esille, kun Hän lähti kesälomalle ja meidän on määrä lähteä kotimaahan. En tohdi kertoa yksityiskohtaisesti, miten asia eteni, mutta sovittiin kirjeenvaihdon aloittamisesta. Minusta on tosi hauskaa jatkaa tätä kanssakäymistä Suomesta asti.

On taas rattoisaa, kun saamme olla täällä kuutosessa, vaikka radio meiltä puuttuu. Eihän tässä ole enää montakaan viikkoa jäljellä, kun matkustamme rakkaaseen Suomeen. Leikimme taas pitkästä aikaa tohtoria tänä iltana John ja minä. Otimme opettajien takit päallemme ja John nuottikirjan kainaloonsa ja lähdimme kiertämään osastoa. Suomalainen syster oli leikissä mukana ja Hän on ehdottomasti paras, mitä Solhem on seiiniensä sisällä pitänyt. Kyllä naurua riitti, kun yllilääkäri Makkonen ja alilääkäri Johnsson tutki potilaita. Syster esitteli heitä ja pyyteli anteeksi myöhästymistään rondilta. Todellinen kultajyvä tämä suomalainen syster ja niin herttainen. Me suomalaiset olemme ylpeitä Hänestä.

Borås 25.6.1946

Juhannuskin on jo ohitse, kun viimeksi kirjoittelin. Eihän se oikein juhralta tuntunut, kun syster Linnea palasi huonotuulisena töihin. Tänne tuodut ranskalaiset lapset saivat sen kokea ensimmäisinä, kun eivät saaneet ruokaansa alas, mokomat. Kyllä siinä onkin tapeltu ja nyrkkiä näytetty, kun von Hapannaama järjesti asian. Sitten koko ryhmä hajotettiin eri huoneisiin, ja mekin saimme

tänne kaikkein villeimmän mukulan. Tulemme kuitenkin jotenkin toimeen käsimerkein, vaikka kukaan meistä ei osaa ranskaa. Juhannuskin meni pilalle, kun syster oli niin pirullisella päällä. Käski vaan suulaamaan eli aurinkoa ottamaan, vaikka aurinkoa tuskin näkyi pilvien seasta. Sitä sitten manattiin ja kuljettiin koko päivä.

Tuulahduksen vapaudesta saimme ennen juhannusta, kun olimme mukana nostamassa Midsommarstångia niitylle ilmojen iloksi. Ensin katkottiin suuri läjä koivunoksia, jotka sidottiin erään puun ympärille, joka sitten nostettiin pystyyn leikatulle niitylle. Pojat kantoivat ruohot ja roskat läjään aidan luokse, josta minä heittelin niitä hikipäässä talikolla toiselle puolelle. Olisi se ihanaa päästä kotiin heinätoihin.

Kertomatta jäi niistä juhannusjuhlista vielä, että ne epäonnistuivat, vaikka vaivaa nähtiin paljon. Sänkyjäkin raahattiin C-osastolta alas ja muutakin. Tohtori itse puuttuikin juhlista, ja Hän se viime juhannuksenakin ensimmäisenä antoi vauhtia. Koko juhla oli nyt kuin nukkuneen rukous, veltto ja vaivainen, ja kaikki laulutkin melkein sammuivat.

Tohtori Boors tuli vuorottelemaan tohtorien kesälomia. Tohtori Riesinger lähti jo tänään Suomeen jättäen meidät, vaikka oli puhe, että saisimme seurata Hänen mukanaan. Nyt ei ole mitään tietoa, milloin saamme lähteä, ehkä saamme odottaa vielä kuukauden.

Olen nyt ostanut kellon Irjalle, sain sen hienosti tohtorinnan välityksellä, Tapani saa nyt hiukan kantaa sitä. Hänen on määrä ottaa se käteensä matkalle ja antaa Suomessa minulle, siten ei ole vaikeuksia tullissa. Kyllä sen pitäis olla hyvä kello, kun maksoikin 100 kruunua, vedenpitävä, lyönninkestävä, yöllä näkyvä ym. Tohtorinna sanoi, että parempi se on kuin Hänen, ja varmaan se silloin on hyvä.

Saimme jo uudet kengät, joissa on lisäkorko lyhemmässä jalassa. Niillä olen harjoitellut kävelemään ilman kyynärsauvoja. Viikolla en ole juuri muuta tehnytään kuin kävellyt rakkauspolulla ja soitellut. Yritin parantaa omaa ennätystäni, joka nyt on 7 minuuttia ympäri polun. Aluksi se oli yli 10 min., mutta on parantunut päivä päivältä.

Borås 8.7.1946

On tiistai ehtoo ja kello jo yli yhdeksän. ja alan silti vielä kirjoittamaan. Kaksi viikkoa on taas odotettu täällä Solhemissä, eikä mitään kovin merkittävää ole tapahtunut. Olemme odottaneet sitä kotiin pääsyä. Tyttöystäväni tuli takaisin kesälomalta, ja se seikka kyllä lohdutti. Onhan me tavattu ainakin kauempaa katsoen, mutta ajatuksissa ehkä enemmän. Meillä on ollut hauskaa monta kertaa istuessamme sairaalan portilla. Katselemme siellä ihmisten menoa ja väliin nauramme omille sukkeluuksillemme ohikulkijoista.

Viime maanantaina olimme syöttämässä sorsia Hultajärvellä. Kesyjä sorsia olikin alun kolmatta kymmentä ja näyttivät pitävän kovasti Solhemin näkkileivästä. Tulee aina kova järvikaipuu, kun katselee sitä lampea. Eihän se mikään järvi ole. Kaupassa olemme aika usein käyneet ja poikenneet joskus Hultahemissä juttusilla. Menneellä viikolla kävimme opettajalla kylässä, tästä on ehkä puolisen kilometriä Hänen asunnolleen. Opettaja näytti tauluani kehystettynä, eikä se ollut lainkaan hullumpi. Kävelimme kerran aika pitkälle aina linja-auton kääntöpaikalle asti yli kaksi kilometriä. Sitten nousi taivaalle sadepilviä ja palasimme takaisin.

Nyt alkaa olla jo niin hämärää, että tuskin näkee enää kirjoittaa. Kellon viisari näyttää jo kymmentä, ja Ensiokin on lopettanut lunkunsa. Tapani on jo matkalla Höyhensaarille ja taidanpa tästä liittyä seuraan. Siis kirjoittamiin seuraavaan kertaan, missä sitten olenkin.

Urdala 30.7.1946

Ennen kuin kokonaan kotiudun, siirryn vielä ajatuksissani takaisin Ruotsiin ja Solhemiin. Tämän kuun 13. päivänä sain tuon kauan odotetun sanoman kotiin pääsystä, jonka piti alkaman 23. päivä. Päivää ennen lähtöämme kävimme opettaja, Tapani ja minä kol-

misin kaupungissa juhlimassa ja ostelemassa tuliaisia. Siitä tulikin erittäin vaiherikas päivä, ja viivymme matkalla lähes viisi tuntia. Istuimme eräässä ravintolassakin puolitoista tuntia jutellen, kahvia juoden ja leivoksia syöden. Totesimme taas kerran, ettei parempaa ihmistä kuin opettajamme löydä mistään.

Matkalle lähdimme sitten tiistai-iltana kello yhdeksän jälkeen taksilla asemalle. Boråsin asema oli suuri pettymys, siivoton ja vanha räjä, ja siellä odottelimme junaa yli puoli tuntia, ja sillä menimme vain pari asemanväliä. Vaihdoimme Tukholman pikajunaan ja etsimme suuressa tungoksessa meille varattua osastoa, jota emme kuitenkaan löytäneet. Meidät kahdestaan sijoitettiin jo melkein täysinäiseen osastoon, jossa olimme koko yön ilman saattajaa.

Vaunuosastossamme oli kaksi kovasti liikutettua miestä, joista oli meille nauramista. Toinen makasi penkkien välissä lattialla, toisen istuessa ja laulellessa rakkauslauluja. Viimein oli heidän välilleen syntyä poliittinen tappelu. Yritti se toinen saada meidätkin ansaan sanomalla, että kyllä tämä Ruotsi on kirottu maa. Hän arveli, että mekin alkaisimme haukkua Ruotsia. Sitä emme kuitenkaan tehneet, vaan kehuimme sen maasta taivaaseen ukon pettymykseksi. Muut vaunuosastossamme olevat katsoivat meitä suopeasti ja kunnioituksella, kun selvisimme niin hyvin humalaisista.

Välillä kävimme käytävän ikkunassa katsomassa maisemia, joita kesäinen hämäryys vielä verhosi. Sitten aurinko nousi suurena punaisena pallona, kaikenväristen pilvien ympäröimänä. Lujaa tulimme koko matkan sähkön voimalla. Kun pistimme pään kaarteessa ulos ikkunasta, näimme veturin päällä komeita leiskahduksia. Ilmavirta oli niin kova, ettei sitä monta sekuntia kärsinyt katsoa. Kalliot vain paukkuivat, kun ajoimme niiden ohi. Vähän vaille seitsemän olimme perillä ja kiipesimme Tukholman asemaravintolaan.

Olimme kovasti väsyneitä valvotun yön jälkeen ja melkein nukuimme välillä. Syötyämme ajoimme isoilla linja-autoilla sata-

maan, jossa meitä suomalaisia oli kertynyt jo yli kaksisataa. Odotimme muutamia tunteja ja välillä kävelimme. Pääsimme sitten syömään läheiseen ravintolaan ja sen jälkeen eräs kiva lotta antoi meille luvan kävellä ympäri kaupunkia. Saimme häneltä myös vähän rahaa virvokkeiden ostoa varten ja neuvon Katariina Hissin löytämiseksi. Ensin kuitenkin lähdimme etsimään Finlands Hjelpkomiteaa. Tapani kysyi poliisilta Herkulesgataa, ja kyllähän me sen sitten löysimme. Saimme sieltä yhden paketin lisää, kerrottuamme terveiset opettajaltamme. Uupuneina arvelimme jäätelön virkistävän ja ostimme sitä. Tapasimme pari suomalaista partiopoikaa, joiden kanssa hiukan juttelimme. Myös eräs jäätelönmyyjä paukautti selvällä suomenkielellä: ”Se on kolmekymmentä viisi öörea.” Nousimme Katariina Hissillä huimaavan ylös, josta näimme kerralla koko Tukholman. Joimme siellä tornissa pullon kalista limsaa. Muitakin nähtävyyksiä katsottuamme suunnistimme väsyneinä ja tyytyväisinä satamaan odottamaan laivan lähtöä. Olimme kuin herroja, ja poliisikin pysäytti liikenteen ylittäessämme kadun.

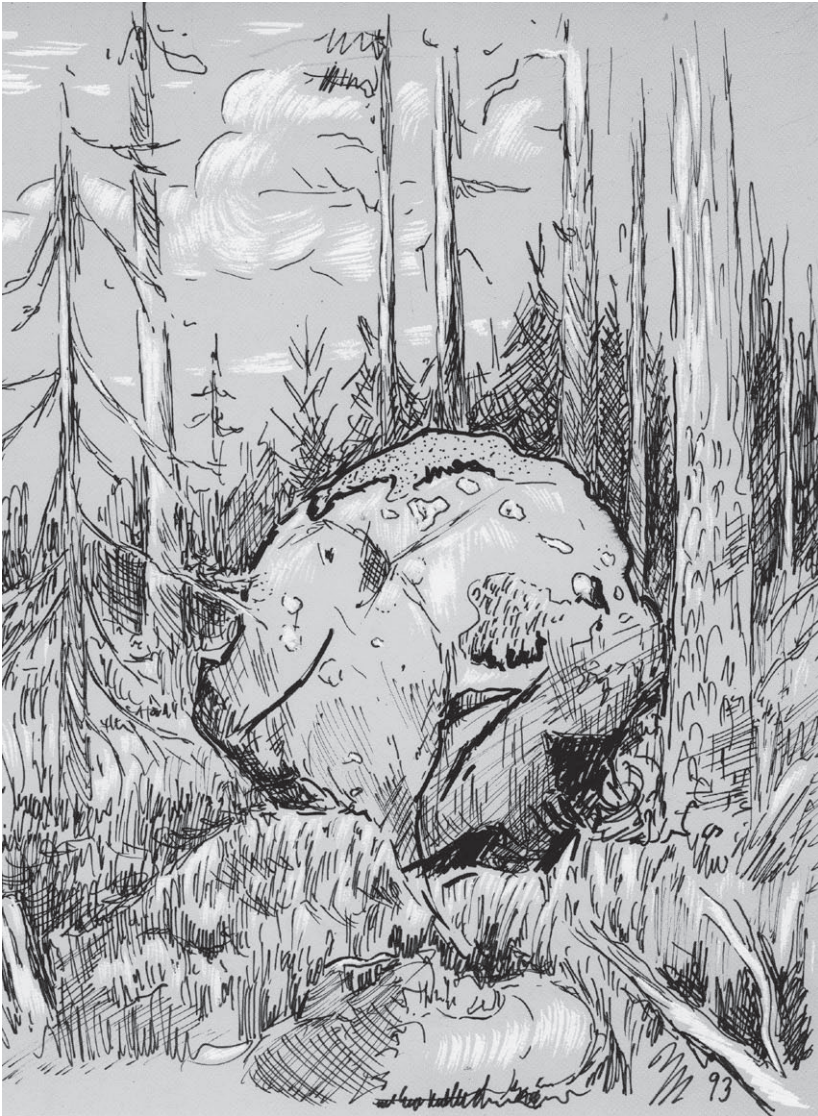
Neljän maissa pääsimme vihdoin laivaan ja saimme oman hytin, jossa saatoimme nukkua. Herätessämme olimme jo vesillä ja meidät ohjattiin syömään. Syötyämme kiertelimme laivalla, ja Tapani alkoi voimaan pahoin. Hän lähti aikaisin nukkumaan ja minä kiertelin vielä kahdeksaan asti. Heräsin monta kertaa yöllä laivan koneiden jyskytykseen hien virratessa. Kello viideltä Suomen aikaa menimme katselemaan merta, joka oli sanomattoman kaunis. Niin somasti seurasivat lokit koko matkan laivaa Turun saaristossa.

Laiva laski Turun satamaan kello seitsemän partiolaisten laulaessa Oi kallis Suomen maa ja Maamme. Saimme odotella vielä tunnin maihin pääsyä ja etsiä vastaantulijoista tuttuja kasvoja. Olin jo maissa ja aioin pian soittaa enon liikkeeseen, kun näin Hänen tulevan. Hän kuittasi laput, vaikka vähän maristiin isän nimestä papereihin. Nostettuamme enon kanssa tavarat autoon, ajoimme Hänen liikkeeseensä. Tapani oli päässyt jo tunti sitten

kotiinsa, ja menin sieltä hakemaan kellon. Hyvästelimme ja lähitin terveisiä Solhemiin, jonne Hän joutuu palaamaan kuukauden kuluttua.

Enon asunnossa soittelin vielä pianoa ja sitten ajoimme huvilalle, ensin junalla ja sitten 3 km autolla. Yön nukuin hyvin Kaanainmaalla, ja aamulla sitten junalla Turkuun. Kävin vielä Paimiossa Irjaa katsomassa ja annoin Hänelle kellon. Tänne kotiin Urjalaan saavuin seuraavana päivänä.

Jatkan päiväkirjaani tämän jälkeen kotona Urjalan maisemissa.

*Vaikka läpi harmaan kiven – piirtäminen on jatkunut läpi elämän tähän päivään asti.
Nå sitt mål trots hårt motstånd – Yrjö har fortsatt med att teckna ända til denna dag.*

Följebrev till dagboken I Moder Sveas vård 1944–1946

Jag skadade mitt ben som fyraåring och där började en lång rad av vistelser på olika sanatorier. Först över sex år i Nastola, sedan några år hemma, och slutligen i Sverige under slutet av krigstiden. Jag gick ännu första klassen av läroverket i ett halvt år. Skolan var Viborgs Samlyceum, som just hade inlett sin verksamhet. Jag hann gå i skolan med kryckor höstterminen 1943. Jag blev tillrådd att söka vård i Sverige som krigsbarn och jag lyckades också därmed i september 1944.

Jag fick komma till Ulricehamn, där man nyligen grundat en provisorisk vårdanstalt vid namn Finska barnsjukhuset i ett gammalt hotell. Efter ett halvt år opererades mitt ben två gånger i Borås på ett sanatorium vid namn Solhems sjukhus. Jag kom hem sensommaren 1946, fortsatte mina studier i Åbo som privatelev och skrev studenten våren 1952. Magisterexamen tog jag 1956 i Helsingfors och sedan hösten 1958 verkade jag som lektor i biologi i Ruovesi ända tills jag blev pensionerad.

Dagboken som jag påbörjade i Ulricehamn berättar ur en 15–17-årig pojkes synvinkel om förhållandena och känningarna under tiden i Sverige. Den kan ses om ett litet dokument om vad som skedde i världen, på sjukhuset och i ynglingens sinne. Också svenskarnas varma och hjälpsamma attityd gentemot oss patienter syns tydligt i dagboken från början till slut.

Våren 2008 har jag skrivit på maskin hela den tid av dagboken som jag vistades i Sverige. Jag har noggrant följt efter manuskriptet i de ursprungliga häftena. Eftersom meningen är att också svenskarna skall kunna ta del av dem har jag låtit översätta dagboken till svenska. I boken är texten på båda språk, men bilderna finns endast i den finskspråkiga versionen. Jag hoppas att detta arrangemang, liksom boken i sin helhet, gör sitt för att understryka samarbetet mellan våra länder.

Dagbok

skriven av Yrjö Makkonen
i Sverige under krigstid
och senare i städerna Borås och
Ulricehamn på sjukhus

Ulricehamn 1.1.1945

När jag nu börjar skriva denna dagbok befinner jag mig i främmande land, långt ifrån hemmet. Men jag är nog van vid att vara borta och därför längtar jag väl inte så mycket hem. Trots att hemmet naturligtvis är vårt käraste ställe, kan vi noga anpassa oss att vara någon annanstans också. Jag trivs obeskrivligt väl här, fast jag ännu inte riktigt kan säga vad det beror på. Sant är det i alla fall. Alla människor här är så hjärtliga att jag riktigt kan känna hur mitt tillfrisknande framskrider. Jag är mycket tacksam för att få vara här. Det är inte alls min mening att skriva i denna bok varje dag, utan då och då, när jag känner att det finns något att berätta om i mitt liv här. Därför är boken inte heller en så noggrann skildring av detaljer; den berättar bara om en ung pojkes känningar om livet i ett svenskt sanatorium.

Jag glömmmer aldrig min hitresa. Den for genom land och hav. Med många fordon gick den av stapeln, från krigets myller hit till den fridfulla Moder Sveas armar. Avfärden från Helsingfors och ankomsten till det ljusa Stockholm kändes fantastiskt. Resan på järnvägen under omsorg av "de svenska Lottorna", den verkligt goda serveringen och de fina vagnarna var allt utan like.

Nu är det i alla fall den första dagen av det nya året. Det har varit frost under natten, fönsterrutorna har för första gången frusit ordentligt. Även de snöfria gatorna ser rimfrostiga ut, och mor-

gonsolen sprider omkring sig sitt klara sken bakom huset som syns genom vårt fönster. Den hälsar väl gott nytt år och inger framtidstro i människornas sinnen. Jag tror också på Finlands framtid. Jag vet att vårt vackra fosterland en gång skall vara präktigt och blomstrande såsom Sverige, som inte i ett och ett halvt sekel har varit krigsdrabbat. Just det finska folket har ju stått i öster och även ingett trygghet åt det svenska folket.

Jag kan inte komma ihåg att jag skulle ha firat en roligare jul än den jag nu firade här. Fast nästan alla jular har jag firat på sanatorium så långt jag kan komma ihåg. Jag fick den här fina reservoarpennan i present av fru Samuelsson och jag är väldigt förtjust i den. Längre har jag i hemlighet önskat en riktig reservoarpenna. Nu när jag, bland mycket annat, har fått den, vill jag skriva något om mina allra innersta känslor i denna bok.

Också mottagandet av det nya året fortlöpte riktigt angenämt, fastän inget särdeles märkligt inträffade. Undantagsvis fick vi vara uppe till klockan tolv. Vid midnatt fick vi kaffe med bulle av en sköterska. Vi stod högtidligt och väntade på tolvslaget, var efter vi önskade varandra gott nytt år och gick till sängs.

Ulricehamn 6.1.1945

Det är Trettondag och äntligen snöar det. Det har säkert också invånarna här länge önskat. Vi bad syster Hilma att få vara uppe den tysta timmen och som vanligt gick hon med på det. Till en början tålde vi henne inte riktigt, men nu har vår uppfattning om henne ändrats totalt. Vi gillar henne och även våra andra sköterskor är mer eller mindre trevliga.

Bäst gillar jag ändå för tillfället Marta, som vi har gett smeknamnet Emilia. Hon är mycket vacker och henne kan man också skämta med. Men ändå inte så mycket som med tant Anna, som är på sätt och vis bäst. På något sätt är vi ändå alla fästa vid Emilia. Den dag hon lämnar oss kommer vi inte att vara glada. Näst efter tant Emilia är tant Anna trevligast. Henne kan man alltid skämta

med, men hon sköter också sitt jobb på bästa vis. Om hon vore lika attraktiv som Emilia, skulle hon säkert vara oöverträfflig.

Ingenting särskilt har hänt under den gångna veckan. Jag pysslade här i min säng med flygplansmodellen som jag fick av scouterna. Att de kunde köpa en lämplig present och hämta den till oss finska gossar, ett stort tack till dem!

Jag läste också en del svenska och övade mig i rättstavning. En dag såg jag flera gånger i fönstret mitt emot en flicka som jag ofta tänker på.

Ulricehamn 24.1.1945

Det är tidig morgon i vårt rum, de andra tre gossarna sover ännu djupt. Jag tänkte åter skriva i detta häfte, för det har ju hänt en hel del.

Den åttonde januari firade jag min födelsedag. Då fyllde jag 16 år och den dagen var rätt rolig. Julgranen fördes bort den dagen och vi fick äta alla karamellerna. Av vår lärare Vellamo Nilsen fick jag en bok vid namn "Jordens gåvor", men ännu har jag inte hunnit läsa den helt och hållet. Av doktorn fick jag en krona. Det får alla som fyller år. Han är så kul den där doktor Samuelson att det är svårt att tänka sig att någon kunde överträffa honom. Mycket gott har han gjort för oss. På köpet fick alla på rummet kaffe med bakelse, vilket var mycket gott.

Coronaspelet vi fick av syster Hilma värdesätter vi mycket högt. Vi har spelat på det mycket flitigt men lustigt nog fortsätter det att fascinera oss. Vi fick också åter igen spela på grammofo- nen, som hade varit på reparation en lång tid. Jag börjar redan tycka om alla skivor, fast de i början bara kändes som något sorts klinkande. En dag fick vi också se på filmer som en vänlig man ville visa oss. Man hade placerat oss i husets största rum, där det också för stunden fanns många småbarn. Vi såg mycket roliga händelser på den vita duken.

För övrigt har dessa två veckor förflutit i sakta mak. Huvud-

sakligen har jag försökt läsa svenska, jag har också spelat corona och förstås latat mig. I förrgår avlägsnades det gamla gipset från mitt ben. Nog var det ju litet svårt att få bort när benet hade svällt upp så mycket. En del av gipset rev jag loss själv för att besparas onödiga nyp. Mitt ben var ju inte vackert att se på. Gipset hade gnuggat några små sår på det, men de blödde inte. Sedan fick jag bada för en gångs skull och det var självaste Emilia som badade mig. Utan hjälp hade jag knappast lyckats ta mig till badkaret och ännu svårare hade det varit att komma ur badet. Men jag njöt en hel del av att få bada.

Redan nästa dag var det meningen att mitt ben skulle gipsas på nytt, men det fick jag vänta på i ett par dagar. Vad läkaren lär må göra med benet vet jag inte. Men en sak är tråkig, att Emilia blev tvungen att jobba på andra sidan och vi ser henne mycket sällan. Ibland kommer hon ändå till mig för att låta vässa sina pennor. Vem av oss skulle inte sakna henne? Vi tycker också väldigt mycket om vår lärarinna, som är en så hjärtlig person. Varje dag ger hon oss karameller, fast hon inte ger några åt de andra. Hon är också en utmärkt lärarinna. Jag tror jag börjar tvätta mig, hej

Ulricehamn 4.2.1945

Återigen är det tidig morgon och de andra sover ännu. Såhär på morgonkvisten känns också huvudet mycket klarare än annars. Den gångna veckan har även denna gång fört med sig mycket nytt och gemytligt. Nämligen också det, att jag snart kommer att förflyttas till en annan stad för att bli opererad.. På lördagen fick vi besök av en annan läkare som också undersökte mitt ben. Man kom till slutsatsen att benet är tillräckligt friskt för att opereras, bara pojken själv vill. Och visst vill jag det, det är väl helt klart.

Denna andra läkare känns om möjligt ännu bättre än vår egen. Alldeles som om han kunde se mig rakt in i hjärtat med sina vänliga ögon. Dessutom kändes hans händer mycket lena när han kände på mitt ben. Han lär vara en skicklig kirurg och han har

opererat ett fall som liknar mitt eget. Flickan i fråga var finsk och är numera till och med i skick att dansa, så väl har hennes ben läkt. Jag är inte alls rädd för den dag då jag skall bli opererad. Å andra sidan känns det litet vemodigt att lämna det här stället där jag har vistats så länge, men jag får ju en olycksbroder med mig från det här rummet. En sak känns emellertid speciellt svårt att lämna efter sig.

Häromnatten var vi nära att bli rökta ihjäl. Det gick till så, att mannen som skulle värma upp satte vedklabbar att torka på pannan, och de började ryka. Särskilt smart var det ju inte att göra så. Vid midnatt började det stiga upp rök i övre våningen, där nattsköterskorna vakade. De blev ju förskräckta och trodde att hela huset stod i lågor. Brandkåren och doktorn blev uppkallade, såsom sig bör. Doktorn hade till en början inte riktigt förstått vad det rörde sig om, men när han insåg hur det låg till fick han bråttom. In i bilen och fort åkte han till Finska Barnsjukhuset! Som tur var stod det dock inte så illa till och vi kom alla undan med blotta förskräckelsen. Patienterna blev väckta, liksom vi. Till en början förstod inte vi heller vad det handlade om. När sedan Andersson, som kan finska, berättade om situationen, blev vi alldeles lugna. Branden släcktes och själva byggnaden brann inte ett dugg. Vedklabbarna på pannan hann bara tända upp lite, dock fanns förutsättningarna där till en större olycka. Den estniska sjökaptenen som jobbade som uppvärmare behövde naturligtvis aldrig komma tillbaka.

Urjala 12.5. 1947

Senare berättade vår lärare i Finland att situationen faktiskt inte var så ofarlig som vi trodde.

Ulricehamn 24.2.1945

Det har redan gått en tid sedan jag sist skrev i min dagbok. Fortfarande är jag här i Ulricehamn och återigen är det tidig morgon-

stund. Av doktorinnan fick vi ett spel vid namn Monopol och vi spelade det till en början mycket ivrigt. Nu har vi inte längre hunnit spela så mycket för jag har slöjdat ganska flitigt.

I förrgår var det nämligen doktors födelsedag och vi gjorde alla en present åt honom. Själv gjorde jag hela fyra stycken, vilka alla var ganska anspråkslösa. Och så kom då födelsedagen. När doktorn kom in i rummet sjöng vi för honom en sång med Kalevalamotiv. Han förstod ju inget, men tanken var ju god. Sedan räckte jag honom våra presenter, som var i små paket. Jag försökte också säga något, men jag fick inte mål i munnen. På något sätt utträttade jag i alla fall mitt ärende och doktorn satte sig på soffan för att öppna sina paket. Vi tyckte nog att detta var mycket pinsamt, emedan vi hoppats att det hade skett först hemma. I alla fall fick vi en varm handskakning till tack. Dessutom berättade doktorn om vår avfärd till Borås nästa vecka. Detta var redan i sig en god nyhet.

Denna vecka har vi fått en ny översköterska, syster Thea. Den förra orkade inte längre för att hon var så gammal och sjuklig, hon hade redan länge varit borta från arbetet. Den nya känns inte alls så tokig fastän hon är en mycket noggrann människa. Då och då har vi haft besök av estniska pojkar, det är roligt att samtala med dem eftersom de talar nästan alla finska. Jag gör nu åt lärarinnan en likadan båt jag gav åt doktorn. Beställningar har jag också en hel del. Jag har fått veta namnet på flickan som jag är så förtjust i. Det är Ulla...

Ulricehamn 20.3.1945

Det har återigen förflutit en lång tid sedan jag skrivit på dina blad, min dagbok. Tiden har farit iväg, så att många viktiga saker alldeles har glömts bort. Ingenting speciellt viktigt har emellertid inträffat på den tiden. Detta rum har fått uppleva ett lika fridsamt liv som sina fyra invånare. Dagens sysslor går av stapeln som sig

bör och ofta samtalar vi ända till sent på natten om sådant som intresserar oss. På morgonen är vi sedan igen pigga att skämta med våra sköterskor om de ser ut att vara lite trötta. Våra fantasier hittar nog på orsaker till att de ser så dystra ut när de bäddar våra sängar. Min sänka hade försämrats lite sedan förra gången. Nu visade den 20 då den hade visat 18 sist, men särskilt allvarligt lär det ändå inte vara.

Vår nya översköterska syster Thea är nog behagligare än vad vi först trodde, trots att hon ibland anmärker om småsaker. Det känns som om hon i alla fall är en bra politiker, men att hon inte riktigt förstår Finlands politik. Hon lär också någon gång ha besökt hemlandet, men olika människor har ju olika uppfattningar om vad som är rätt och fel. Doktor och doktorinnan Samuelson lovade att besöka Finland sen när det åter råder fred i världen. Det sade han själv och jag önskar dem redan på förhand hjärtligt välkomna. Jag har fortfarande haft flickan, som jag då och då ser från vårt fönster, i tankarna.

Borås 3.6.1945

Innan jag börjar berätta om sånt som hänt nyligen, måste jag tänka tillbaka en smula på allt det som hände dessförinnan. Den 15 april firades där i Ulricehamn en slags årsfest. Det hade gått ett år sedan vårt sjukhus grundades. Vi blev riktigt gott trakterade den gången. Vi fick riktigt gott kaffe och bakelser och vi fick också besök av gäster som bekantade sig med våra förhållanden.

Också med hjärtesakerna har det hänt en hel del. Jag tänker inte längre så mycket på Ulla i fönstret mittemot, utan mina tankar är redan hos en annan. Det började med att jag såg Henne en gång på gatan ute på promenad med annan gosse. Du kan säkert gissa, att mitt blod började flöda snabbare då, verkligen. Till en början försökte jag förklara för mig själv att saken inte var så allvarlig, men nu har jag knappt någon tilltro till henne kvar.

Saken blev värre av att hennes pappa en gång var ytterst oartig mot oss och nästan skrek åt oss. Klockan var nämligen redan nio och vi tittade ut genom vårt fönster. Nere på gatan promenerade en hop flickor som vi ville vinka åt. Mannen vinkade åt oss att gå och lägga oss.

Där började det väl så småningom. Det gick till så snabbt att jag nästan inte märkte det. Jag började tycka om den för oss så välbekanta Johansson. Jag hade nog redan i en lång tid haft vissa sympatier för henne, men nu hade saken gått mycket framåt. Jag började tycka att Ingrid tyckte om mig mer än vanligt och då stod jag inte heller längre ut. Även vid skrivande stund saknar jag henne när jag tänker på allt detta. Jag minns då hon kom till mig på morgonen och tryckte sin kind mot min. Jag kände hennes andedräft och doften av färskt kaffe. Så gick det alltså till och nu kan jag inte för en stund låta bli att tänka på henne. Jag tror att också hon har mig i tankarna i staden som annars är så fjärran.

Å andra sidan är ju staden inte helt främmande, egentligen är den redan ganska bekant. Minnena därifrån bär jag säkert med mig och jag kommer aldrig att glömma dem. Nu är jag helt säker på det. Hade också flickan en tår i ögat när jag gick ifrån henne? Det lär jag väl aldrig få veta. Jag hade en underlig känsla i halsgropen och mitt hjärta var tungt som en sten. Jag var dyster och fann inga glädjestrålar någonstans.

Vid dessa tider skedde åter stora saker i världen. Fred råder åter i världen, dvs. Europa, men för hur lång tid, det vet vi ju inte. Det hände, i fall jag minns rätt, den sjunde maj nådens år 1945. Nästa dag hölls en parad i Ulricehamn, om jag kommer ihåg rätt, och därefter ett par andra. Ungefär en vecka senare hölls en riktigt stor parad, där alla nordiska länderna var representerade: Finland, Sverige, Danmark och Norge.

I främsta ledet marscherade ovannämnda länders fanbärare. Vår lärarinna bar Finlands blåvita flagga. Stolt vajade den bland de andra flaggorna. Nästan hälften av hela stadens befolkning

hade samlats på torget där tåget slutade. Vi fick följa med händelsen på en av husets många balkonger, där vi hade fått bänka oss. Man höll tal och spelade varje lands nationalsång. Vi såg också hur scouterna samlade in pengar för de andra nordiska länderna bland folkmassan. Slutligen gick denna skara till kyrkan medan kyrkklockorna ringde högtidligt. Trummornas knatter överröstade nästan helt hornen, så präktigt var det att höra och se på.

Vid samma tid fick vi mera patienter från Finland och bland dem fanns en, som hade varit på samma sjukhus med mig i Nastola. Jag kommer nog ihåg namnet Jouko Juntunen, men sedan sågs vi aldrig mera.

Livet vid Ulricehamns sanatorium blev annars också mycket friare, då vi om morgnarna fick sitta på den lilla verandan och skåda världen. Ett par gånger solade vi oss på den större verandan. Vi fick också en ny doktor utöver den tidigare, en aningen butter man som kommer från Estland. Det kändes som om han inte hade mycket jobb, han satt bara vid sitt bord och drog bloss ur sin cigarr. Han hade visst till och med en penna i handen, men tillsammans med syster Thea syntes han trivas utmärkt. Vid dessa tider började jag även rita bilder, som jag alltid tjänade litet på. Våra läxor läste vi också rätt flitigt på.

En dag fick vi sedan veta att vi snart med säkerhet skulle åka till Borås. Och sant blev det ju, när vi torsdagen den 24 maj steg i bilen. Det var ju mycket spännande när vi först körde till doktors bostad, för han åkte med oss ända fram. Så bar det iväg 60 kilometer i timmen längs en krokig och bred landsväg genom skog och slätt. Landskapet kändes annars rätt likadant som i Finland, men på husen såg det nog ut som om här bodde mer välbärgat folk. En och annan sjö glimtade också förbi oss när vi åkte fram, kilometer efter kilometer. Så skymtade bland träden en stor byggnad och strax vände vi in på vägen som leder hit. Vi stannade framför dörren och steg några trappor in. Där stod vi och kände oss hjälplösa i husets korridorer men till slut fick vi ta hissen hit upp.

Borås 5.6.1945

Det är eftermiddag den dagen som står omnämnd. I övermorgon har vi varit här på detta nya ställe redan i två veckor. Då på ankomstdagen blev vi ombedda att bänka oss i ett rum, när vi först tagit hissen hit upp. Där fick vi vänta i nästan en timme innan vi blev insläppta i denna sal där jag är i skrivande stund. Jag kände mig mycket ensam de första dagarna, men nu börjar det redan gå över. Idag blev min kamrat Ahti redan opererad och allt lär ha löpt väl. Mig har de också undersökt och åter undersökt och lovat att snart operera. Den dagen väntar jag mycket på.

Förra lördagen firade vi skolavslutningsfest. Vi var alla på den stora verandan dit vi alltid blir tagna under vackert väder. Många gäster hade anlant och våra doktorer var också där. Festen började med en svensk sång, varpå följde även andra programnummer framförda av svenskarna. Vid festens slut sjöng vi finnar tre sånger, och det var allt vi bidrog med.

Nu sitter jag i sällskap med en svensk pojke här på verandan. En reko kille, fast han knappt förstår någon finska. Ändå kommer vi bra överens. En dag skrev jag till Ulricehamn, men ännu har jag inte fått svar.

Mycket är annorlunda här. Maten är nog nästan lika god medan vården naturligtvis är bättre. Vi får inte skicka brev gratis till Sverige men till Finland, men inte så ofta dit heller. Tiden börjar rinna väg här, men jag gillar inte riktigt studierna under ledning av denna vår lärare, för att hon är mycket pessimistisk. Doktorerna är båda två mycket trevliga. Underläkaren är en estniska, en riktigt härlig och mild kvinna, jag kan inte med ord beskriva henne.

Borås 12.6.1945

Det är en ganska kylig kväll då jag nu skriver i denna min dagbok. Vädret är regnigt och ingenting tycks just nu gå som det skall. Det vore så skönt att bara ligga och lata sig, men det går ju inte

an. En vecka har åter gått sedan jag skrev sist. Lite kul har vi ju haft men till en del också tråkigt. Den svenska gossen som satt bredvid mig den gången åkte bort redan på lördagen. Samma dag var vår sista skoldag och vi fick besök av överläkaren. Han brukar komma varje onsdag och lördag. Då är det alltid trevligt att vänta i spänning på vad han har att säga.

Med vår lärarinna hade vi igen en ordväxling, det vill säga jag höll fast vid min mening. Det är värst vad hon är pessimistisk och det försöker hon få över på andra. Jag förstår inte vad det tjänar till? Dessutom sprider hon omkring sig historier som hon har hört och lägger till hälften, tror jag. Till slut tror hon själv också på dessa historier som hon hittat på. Låt oss tänka att alla finnar skulle ta efter henne och börja oja sig med händerna i kors över sin sorgliga lott och Finlands öde. Det skulle ju inte bli något av det överhuvudtaget. Kort sagt är hon en fullständig motsats till Vellamo Nilsen i Ulricehamn. Hon var aldrig pessimistisk utan såg alltid på saker ur bästa möjliga synvinkel. Men jag börjar ju inte skrika och argumentera med denna pessimist, hon får som hon vill och leva därefter. Man får väl se vad det leder till.

För en stund sedan var den estnische doktorn här, han tycks också vara motsatsen till vår lärarinna. Han höll för oss en rätt lyckad söndagsskola förra helgen. Det skulle inte alls vara dumt med dem varje söndag. Han predikar åtminstone inte pessimism. Idag var vår lärarinna här igen och sade sig vara mycket sjuk och att hon kommer att bli ännu sjukare. Det är väl också ett underligt sätt att låtsas både för sig själv och andra tvivelaktiga saker om sitt tillstånd.

I två dygn fick vi vistas i mycket mindre rum. Det här rummet genomgick storstädning, och den motsvarade väl sitt syfte.

Å, så mitt hjärta brinner återigen för Ulricehamn. Jag kan inte riktigt tänka och tro att någon flicka skulle sakna mig. Av Reino fick jag ett brev, där han enligt min önskan sade sig ha bett Johansson skriva till mig. Nu är det trevligt att vänta i spänning på att hon skriver. Det vet jag, att hon gärna skulle skriva bara hon tordes. Hemifrån och från Nastola har jag fått brev. Min lil-

lebror Pertti hade haft scharlakansfeber och återhämtar sig ännu på sjukhus. Man blir inte genast hemskickad när sjukan är över. Pertti är nog alltid i min tankar och jag förflyttas i tankar till hemtrakterna. Där var det stundom så roligt. Jag tänker också på den stund då jag en gång skall få återvända hem.

För övrigt har varken Antti eller Aimo skrivit på en lång tid. Pojkarna har blivit lata. Nå, man får försöka hålla ut även om man inte har några vänner. Man måste helt enkelt för att komma framåt här i främmande land. Men jag lider ju inte heller hungersnöd eller har så mycket andra bekymmer.

Ändå längtar jag mycket till den riktiga skolan och efter hygglig tävling med de andra pojkarna. Jag kommer väl dit i sinom tid, bara jag orkar vänta, vänta och vänta. Och den konsten håller jag på att lära mig.

Här har vi inte alls så angenäma stunder som vi hade i Ulricehamn. Även radion vi har här är usel, lik den i sanatoriet i Nastola. Man kan inte söka reda på någon frekvens själv, man måste nöja sig med programmet som ges från lagret. Och det hörs heller aldrig alltför väl. Annat var det vid den tiden där, det hördes mycket bättre trots att vi även då knotade ibland. Jag önskar vi hade en radio som den i Nastola och att man själv kunde söka reda på program.

Jag köpte mig själv ett munspel och på det har jag nu flitigt övat mig. Jag lär mig ganska lätt att spela låtar, men ännu finns det mycket att göra. Här är det ju mera kul då man får vara ute, ligga i sängen och känna vindens smekningar. Utomhus har vi också möjlighet att småprata med de svenska pojkarna. Det finns liksom ett slags skynke som skiljer oss åt från flickorna. Det finns alltså flickor här också, men inte så trevliga.

Borås 24.6.1945

Det är midsommardag och molnigt och jag skriver för omväxlings skull i hallen här ute. Vinden tycks inte heller längra skaka löven

på träden. Himlen är helt och hållet molntäckt, ändå känns luften på något sätt tryckande. Klockan är snart fyra och pojkarna håller på att flyttas in. Denna utehall är ganska olik dem jag sett tidigare. Den är fyrkantig och delad i två avdelningar av ett draperi.

Igår kväll, alltså på midsommaraftonen, gick det glatt till här. Hallens mellersta stöttepelare är beklädd med allsorts blommor och björkkvistar, och lite finns också i taket. Runt denna utsmyckning var hela sjukhusets personal samlad. Också doktorerna och de patienter som kunde röra sig utan kryckor var med. Det var ju roligt att se på och alla var rätt ogenerade. Också överläkaren var med i främsta ledet, och det kändes som om alla hade blivit barn på nytt. Där gick barn och vuxna hand i hand och sjöng visor i ring. Till sist hurrade de för fosterlandet och sjöng nationalsången. Och på kvällen hände också annat roligt.

Annat speciellt tror jag inte jag har att berätta. Vår doktor besökte Finland förra veckan och där fanns också Samuelson. Därför har jag ännu inte blivit opererad och jag vet inte heller med säkerhet när det skall ske.

Borås 7.7.1945

Ja, då kunde jag inte säga men nu vet jag med säkerhet. Jag blev opererad den 29 dagen i månaden som gick, mellan klockan nio och klockan tolv. Operationen i fråga varade alltså i ungefär tre timmar. Operationen var ganska arbetsam, jag hade ju hunnit tillfriskna så mycket. Det var svårt att särskilja de gamla delarna som skulle opereras från de nya. Och nedsövandet var ej heller så farligt som jag fruktade. Men det kommer jag ihåg, att mitt hjärta bultade alldeles fruktansvärt. Och etern luktade inte heller så illa som man hade fått mig att tro. Också smärtan som följde efter operationen har varit ganska lindrig. Ganska ofta fick jag ju injektioner och värktabletter. De hade säkert en smärtlindrande verkan. Jag tycker att allt ändå gick ganska bra. Den svåraste smärtan led jag kanske av idag, då stygnen avlägsnades från såret. Jag

blev riktigt svettigt av det, och det var allt. Mitt högra ben ser nu nästan lika långt ut som den vänstra, men den kommer aldrig mer att kunna böjas. Huvudsaken är ju ändå att jag blir frisk, även om jag inte skulle kunna röra på mig mera.

Borås 9.7.1945

Det är en fridfull måndag kväll, allt oljud från de andra rummen har avtagit. Och i det här rummet är det bara pennans skrapande som hörs, då jag skriver detta. Jag är alltså fortfarande ensam i detta rum, vars nummer är 7. Jag har ännu haft lite feber, så jag har inte blivit flyttad. Dagen efter operationen gav jag doktor Riesinger flygplansmodellen som jag så länge hade byggt på. Det var liksom en gåva som tack för operationen, trots att det inte var någonting jämfört med vad han gjort mig. Samtidigt var det en födelsedagspresent åt honom, för den dagen var just hans födelsedag. Idag var det åter roligt, när också doktor Samuelson kom och hälsade på mig och Ahti. Han berättade ett och annat och frågade en hel del. Det var ju ganska roligt, visst är ju han också en riktigt gullig doktor. Vår nuvarande doktor åker snart på sommaresemester och han tar med sig en trevlig svensk gosse.

Men visst är det ju bekvämt när jag nu har blivit opererad. Därutöver önskar jag att det också här skulle finnas trevliga flickor som sköterskor. Jag har åter spelat och läst diverse böcker som vi har fått från Finland. Mina läxor har jag heller inte helt glömt bort. Det är skönt att åter veta att alla mår bra därhemma. Jag fick ett brev därifrån nyligen. Pojkarnas pennor vill inte riktigt skriva så skarpt, vad det nu är som är fel. Åskan har mullrat flera gånger under de senaste dagarna.

Borås 29.7.1945

Det har åter förflutit en tid sedan jag skrev sist. Det gör emellertid inget, för jag kan utmärkt bra också nu vid skrivande stund berätt-

ta vad som har hänt här emellan. Doktorn åkte redan på semester och tog Tore med sig. Också många andra patienter har fått åka hem under den senaste tiden.

Min tid har också förflutit väl. Jag fick snart komma tillbaks hit till salen och tiden har liksom flugit sedan dess. Jag har inte heller känt något särskilt av mitt ben och såret har också läkt. Dock kan det ju ännu öppna sig om det vill sig illa, som det gick för en kamrat. Mina läxor har jag nästan inte alls orkat läsa, där har jag nog bara min egen lättja att skylla på. Snart fortsätter ju skolan återigen, men frågan är om man alls kan kalla det skola för min del. Dagarna har gått sin gilla gång därute, ibland soliga, ibland molniga. Under flera dagar har det regnat och då har vi snällt legat inne. Här är nästan inga sköterskor jag kan säga att jag gillar, så om dem finns det ingenting att förtälja.

Den pessimistiska lärarinnan som jag tidigare berättade om har rest sin väg. Några av mina teckningar har jag sålt och något litet har jag även inhandlat. Igår gav jag den estniska underläkaren ett av mina klotterier. Tre gånger har vi nu blivit vaccinerade mot kikhosta, som härjar på avdelningarna i övre våningen. Syster Ella ser ganska barskt på oss, Hon låter oss inte läsa under den tysta timmen, men vi fick lov från högre ort så nu hjälps det inte. Förresten så jag läser ju inte utan skriver.

Borås 11.8.1945

Det är en ganska ljudlig lördagsafton, vi har just kommit in från utehallen och skall börja med våra kvällsbestyr. Nästan två veckor har åter flutit utan att något särskilt inträffat. För en vecka sedan hade vi det dock trevligt, när en orkester var här för att glädja patienterna. Det var säkert många som var och såg på, men jag låg i min säng för jag kan inte stiga upp ännu. Men det var nog något man gärna lyssnade på, och några sånger jag kände från förut fanns med. Samma kväll fick vi ligga ute på natten. Förutom jag och min kamrat var det fyra svenska pojkar. Det blev också

en kväll utan like, trots att vi inte hoppade omkring med stort ståhej. Roligt hade vi i alla fall på alla sätt. Och ingen behövde heller frysa om natten, tack vare våra extra täcken. På morgonen vaknade jag till fåglarnas sång och vindens sus i de närbelägna träden. Solen steg upp mycket het och dagen började som den brukar. På kvällen hade mörka moln samlat sig på himlen, så vi fick inte stanna ute en natt till.

På måndagskvällen blev vi trakterade bättre än vanligt. Vi fick kaffe med bakelse, vilket vi inte alls får varje dag. Kaffe får vi nog varje dag, åtminstone vi som är lite äldre. Vår egen syster kom också tillbaka efter sin sommaresemester på en månad. Hon är en riktigt sympatisk sköterska, trots att hon inte alltid är så mild om allt inte är i sin ordning.

Borås 25.8.1945

Regnet smattrar långsamt i fönsterrutorna nu, då det är kall lördagsmorgon. Vi har just tvättat händerna och ansiktena för att vara pigga att ta i tu med dagens bestyr. Det har åter flutit tre veckor sedan jag skrev sist. Vår doktor har återkommit från sin semester och jag tror att hela sjukhuset önskar honom hjärtligt välkommen. Till mig sade han att jag skall få ett nytt gips och det var mycket roligt att höra. Ingen som har sett det här gipset lär vara avundsjuk på det.

Nu har det åter regnat en hel del, däremellan har det också varit uppehållsväder. Regnet därute har redan avtagit och molnen har förskingrats, jag tror att vi blir utsläppta snart. Här om dagen hade vi svår diarré och den varade ända till morgonen därpå. Man behövde ändå inte vidta några särskilda åtgärder beträffande maten. Den 21 och 22 dagen i den här månaden var det landskamp mellan Finland och Sverige och det var ju spännande. Både vi finnar och svenskarna var med och hejade. Det uppstod också små meningsskiljaktigheter mellan oss. Vi hade ju mycket lite hopp om att vinna. Resultatet blev ändå tillfredställande och svenskarna blev inte för malliga.

Jag har skrivit brev rätt flitigt i hopp om att få svar. Vi har förmodat att vi skulle få återvända till Ulricehamn. Vi har redan förberett oss för skolstarten som lär komma nästa måndag. Svenskarna började redan för två veckor sedan. Nu har jag inte lyckats sälja några tavlor, alltså har börsveckan varit svag.

Borås 7.9.1945

Det är fredag kväll och vårt rum råder en djup tystnad, men inte utan orsak. I detta rum har nämligen Raimo-pojken nyligen blivit opererad och då är det ju inte trevligt att höra honom gallskrika, det vet jag av erfarenhet.

Nu har det åter hänt en hel del av betydelse. Den 30. augusti fick jag ett nytt, fint, litet och länge väntat gips. På morgonen klockan åtta kom vaktmästaren och klippte bort det gamla. Den lossade lätt utan några problem. Sedan fördes jag till nedre våningen för att fotograferas och för att få ett nytt gips. Först togs en röntgenbild av mitt ben och det framgick att benet var i bra skick. Sedan fick jag vänta länge innan man började gipsa benet. När jag blev upplyft tror jag att mitt hjärta hoppade till, jag var rädd att benet skulle gå av. Men det gick väl. Sedan fick jag ett nytt gips och jag var glad som en lärka.

Dagen innan fick jag ett paket från Finland. Det var från tant Salme. Paketet innehöll både det ena och andra vilket allt var välkommet, också en ny dolk fanns där. Nu ligger jag lättare på magen och skriver. Skolan började också för en vecka sedan. Jag skall börja läsa bara svenska nu, ty läraren kan inte tala tyska. Just nu är det redan lördag. En dag fick vi besök av finska gäster. De lovade skicka oss nya böcker när de hörde att det råder brist på dem. Samma dag kom det nya gossar hit varav en är över femton år gammal. Han heter Teuvo Sorvali och har roliga historier för oss att skratta åt.

Sedan har jag också fått ett brev av Johansson. Mitt hjärta slog när jag öppnade det. Det var emellertid inte ett kärleksbrev, snarare ett rätt vanligt brev. Den här veckan hade jag också jobb

och lönen var riktigt bra, fem kronor. Arbetet innefattade 3 teckningar med lite text, fem kronor var nog ganska mycket. Han som beställde arbetet var en svensk lärare.

Borås 24.9.1945

En septembermåndag håller på att lida mot sitt slut. Lärarinnan håller ännu på att undervisa de andra gossarna men jag går inte i skola nu, det gör jag bara varannan dag. Inget märkligt har skett under de senaste dagarna. Gipset har varit utmärkt och jag har redan stått med det på golvet. Jag har både skickat och tagit emot rikligt med post. Jag fick åter ett brev av Johansson, vilket jag också svarade på. Det är riktigt bra att träna på svenskan och det har jag gjort också under handledning av lärarinnan Dessa brev handlar ju inte så mycket om kärlek utan om mera alldagliga ting. Jag fick också ett brev hemifrån, därutöver har jag brevväxlat med en finsk fröken. Det var en gosse som gav mig adressen, och jag skrev till henne. Svar fick jag också en dag förra veckan. Min vän Ahti får redan vara uppe. Också Tapani har fått vara uppe redan i en vecka.

Den gångna börsveckan har åter varit dålig; bara utgifter men inga inkomster. Vädret har varit ostadigt, litet regn här och där. Igår var vi ändå ute och vi blev blöta i nacken av regnet. Kvällarna är inte så trevliga, emedan vi inte får lyssna på radio efter klockan åtta. Nu är det väl dags att sluta.

Borås 20.10.1945

Återigen är det lördag eftermiddag, jag har just kommit in, nu får jag redan vara uppe. Jag fick gå uppe redan för ett par dagar sedan. Den femtonde fick jag ett nytt gips som är till för att gå med. Nu har jag alltså varit uppe på fötter och allt känns bra. Doktorerna var också nöjda, men den nöjdaste och lyckligaste var säkert jag. Den 30 september hade vi det ganska roligt, då fick vi se på en bilutställning här i sjukhusets backe. Där var alla slags själv-

gjorda lådbilar och även orkestern var på plats. Det fanns små tomtar och tändsticksgossar. Detta skådespel fick jag se från min säng över räcket. De andra fick se själva tävlingen vid Hultahemmet. Jag har fortsatt att skriva till Ingrid och hon har också lovat komma hit på besök, men kanske någon annan dag. Jag önskar att också hon skulle sakna den här gossen.

Här har varit gäster också från Sankt Mickels, som är Borås vänstad. För en vecka sedan köpte jag en klocka. En kvinna, som jag tror var sköterska, kom och pratade med mig, och femtio öre blev utbytta mot en klocka. Bra ser den ut, men undrar hur det är med maskineriet. Vattentät är den åtminstone inte. Nu har jag bara sju kronor kvar. Tiden har gått som på vingar nu när jag har fått gå på mina ben. Jag fick ett brev hemifrån men när jag svarade på det skickade man svaret tillbaks till mig. Jag vet inte varför men jag skall snart göra ett nytt försök. Jag målade också en teckning åt syster, den fick jag två kronor för. Jag tycker att jag lyckades ganska bra med teckningen. Nu skall jag börja göra sådana där julhälsningar till doktorerna och läraren. De senaste dagarna har vi inte varit ute så mycket. Den nordiska vintern håller på att göra entré också här. Björkarna är gula och håller på att fälla sina löv, marken är full av dem. Jag har börjat sticka lite och det går ju an som om jag hade hållit på med det hur länge som helst. Nu spelar radion riktigt fina dragspelslåtar och pojkarerna gnuggar sina hjärnceller med kortspel. Mitt sinne är fullt av glädje och ro och jag vet inte riktigt hur jag skulle få utlopp för mina känslor. Samtidigt är jag mycket trött efter dagens strapatser. Brevväxlingen med flickan som jag omnämnde tog slut där den började, vi hittade ingen gemensam melodi. Två pojkar i det här rummet har blivit opererade för ett par veckor sedan och det lär komma nya.

Borås 3.12.1945

Det är måndag kväll den ovannämnda dagen när jag åter tar i tu med att skriva i denna dagbok. Det har hänt så mycket under den

gångna månaden att jag inte ens kan komma ihåg allt. Jag har gjort mig själv en violin, och nu håller jag på med en nattlampa i vars hemtrevliga ljus jag sitter och skriver detta. Av överläkaren fick jag strängar till violinen och av en sköterska fick jag en stråke. Doktorn själv stämde instrumentet och spelade den svenska ringdansen "Hej tomtegubbar gå i dansen", och det lät nog ganska behagligt.

Jag och Teuvo började tänka att det vore trevligt att ha en violin att spela fina sånger med. Teuvo hade sett någon bygga en violin hemma i Finland och på basen av denna information började jag göra min. Där fick det alltså sin början och efter många motgångar har den alltså redan provspelats.

Också Johansson besökte oss. Måne hon har saknat mig så mycket att hon ville komma enkom för att besöka mig. Å, så vacker hon var, mitt hjärta höll på att brista. Vi hade ju redan växlat brev, fastän min svenska inte är något vidare. Jag har varit ute och promenerat med Ahti och ofta har vi suttit vid porten och tittat ut på vägen till den öppna världen. Av syster Gunhild fick jag hörlurar till kristallapparaten, dem gläder jag mig storligen åt. Idag var det annars systems födelsedag. Jag skrev henne också någon sorts lyckönskan på oss finska gossars vägnar.

Igår morse vaknade vi till "Hosianna", alla tanterna sjöng den. Jag har spelat flitigt på dragspelet som finns i lärarrummet och jag har väl fått någonting ut av det också. Det vore jättetrevligt att själv ha ett sådant instrument. Vår vän Teuvo har nu blivit opererad och ligger i rum sju precis som jag gjorde tidigare.

Det ser ut att vara så att också jag får genomgå ännu en liten operation. Man skall nämligen implantera en liten bit ben i mitt ben, och den skall tas från det friska benet. Jag är nog glad att det görs nu, att jag sedan inte behöver ångra mig framdeles.

Borås 2.2.1946

Jag fick av min syster från hemlandet en ny dagbok, som jag nu börjar skriva i. Jag fick vänta på den ganska länge, så nu finns det

rätt mycket att berätta om. Dagboksskrivandet har blivit mig en så trevlig sysselsättning att jag skulle ha svårt att klara mig utan den.

Julen och alla helgdagar med sina glädjeämnen är förbi och livet går sin vanliga gång här i Solhem. Nöjd minns jag julen som var, fast den ju inte var så generös. En yngling som jag bryr sig ju inte längre så mycket om att få presenter. Stämningen var emellertid den bästa möjliga under dessa omständigheter. Före julen firade vi också andra högtider. Lucia-dagen den trettonde december var något helt nytt för oss, då sköterskorna uppträdde med sång och ljusstakar. Julaftonskvällen kommer jag också ihåg mycket livligt. Ljusen var tända och vi väntade på jultomten. Och länge dröjde det inte heller förrän han kom farandes med sina småtomtar. Det var stök och stoj så det räckte. Samtidigt passade jag på att ge min anspråkslösa present åt doktor Riesinger.

Därefter samlades vi i vuxenavdelningens festsal, det var dags för ringlekar. Mitt på golvet stod julgranen och hela församlingen däromkring. Doktorn själv satte sig för att spela piano och snart ljud julsångerna genom salen. Då började både tanterna och patienterna att sjungande gå runt hand i hand från rum till rum. Doktorn spelade hela tiden i nedre salen för allt vad han kunde på pianot. På juldagen samlades vi för att höra på julevangeliet. Efter tillställningen presenterade doktorn mig för prästen som violinmakaren. Prästen var riktigt hjärtlig och pratade om både det ena och andra. Många gånger när vi träffats senare har han frågat hur violinmakaren mår.

Trettondagen har också fastnat i mitt minne, då framfördes allehanda musikspel och körsång för oss. Återigen ville doktorn framhäva min violin, och körledaren, en gammal vithövdad man, kom och skakade hand med mig. En rätt lång och mager man spelade violin mycket vackert. Vår doktor, som framförde sångspel, kom inte mycket efter. Den åttonde januari var det min födelsedag och jag fyllde sjutton år, men det firades inte på något speciellt sätt. I efterskott fick jag av syster Gunhild ett autograf-

häfte och ett paket hemifrån. Jag har redan börjat samla på autografer av personer som jag värderar högt i häftet.

Jag har fått dagarna att gå med att promenera i skogen och naturligtvis också ligga kvar i säng. En gång bad jag doktorn om lov att få gå i butiken och det fick jag. Redan innan vi hade fått lov besökte vi en bod som ligger här nära. Med mig hade jag Rune, en trevlig svensk pojke, och Ahti. Efter att vi fått lov stack vi pojkar iväg långt bort, kanske för långt bort, halvvägs intill Borås. En gång när vi var lite längre bort i en annan affär kom självaste Riesinger emot oss. När han nått oss sade han med ett leende: "Ända hit har gossarna tagit sig". Rune var inne i affären, så jag svarade bara jakande. Efter att ha granskat oss en stund frågade han: "Fryser ni om händerna." Jag svarade att vi inte gjorde det och att vår kamrat var inne och handlade. Han nöjde sig med svaret och gick ifrån oss visslande med hunden efter sig. Vi såg honom gå och lovade att det var sista gången vi kommer att gå så långt bort. Nå, det har vi nog ändå gjort många gånger därefter.

Mest har vi ändå gått på den så kallade "kärleksstigen" som finns på sjukhusområdet. Nästan varje dag går vi runt den med våra käppar och kastar snöbollar. I förrgår gjorde vi en riktigt fin snögubbsstaty. Vid den firade vi några oförlömliga stunder. Några dagar lekte vi också kurragömma, och det var roligt. Min kamrat röker ofta tobak och bjuder mig också. Jag har emellertid alltid sagt blankt nej.

Ahti åkte den 31 januari tillbaks till Ulricehamn, våra vägar har alltså slutligen skilts åt. Idag var jag åter i butiken och jag besökte också Raimo Häkkinen, som tillfälligt är på Hultahemmet.

Dessa dagar har jag fått besöka tandläkaren fyra gånger. Där har vi ett rum som jag kan säga att jag ogärna besöker. Å andra sidan är det ju mycket bra att jag får gå hos tandläkaren här. Nu är mina tänder i bra skick helt kostnadsfritt. Plågsamt var det ju när borren skar i tänderna. Ändå hindrade ingenting mig från att be om läkarens autograf. Samma kväll fick jag för första gången känna av riktig tandvärk. Efter att värken varat en tid ebbade den ut.

Nu har jag tillgång till hörlurar och kan lyssna på programmet till slut. Igår var jag nära att åka fast för att ha använt dem. Syster Signe kom överraskande in i rummet efter klockan tio då radion var på. Fast ljudet var ganska svagt frågade hon buttert ifall radion hade varit på. Jag blev skärrad och jag lyckades inte genast stänga av radion. Moster gick och stängde av väggradion och jag lyckades också stänga av samtidigt. Hon blev snart nöjd och lämnade rummet, medan jag kom undan med blotta förskräckelsen.

Borås 6.2.1945

Det är fredag morgon och dimma när jag fortsätter med att skriva. Den femte dagen den här månaden var här ett slags doktorsmöte med 38 deltagare. Jag och en annan gosse förevisades för dem i salen i nedre våningen. Jag hade på mig endast ett par små byxor, gipset hade också tagits bort dagen innan. Där fanns också ett skelett i ett hörn som studiematerial, likaledes hade filmkameran tagits fram. Den frackklädda Riesinger höll föredrag, och pekade stundtals på föremålen med en pinne. Han pratade också om mitt ben, och omnämnde att meningen var att ännu utföra en extra operation med avsikten att tillsätta en liten extra benbit som stöd, och att också patienten önskade att så skulle ske, innan han skulle återvända hem. Doktor Samuelson var också där och han kom på besök även däruppe tillsammans med sin fru. Han satt på sängkanten och berättade om hur han haft det. Han var väldigt glad åt att jag talade svenska bättre än tidigare. Frun gav mig och Jouko fyra äpplen.

Borås 22.2.1945

Det är en fredag i februari en vecka efter min operation. Solstrålarna leker så sött bland trädkropparna. Också detta rum fylls av vårens märkliga förtrollning. Jag ligger ensam på mitt rum, min ena kamrat håller på att få ljusbehandling och den andra ge-

nomgård operation, som jag för två veckor sedan. Då var vädret disigare än nu och min sinnesstämning annorlunda. Jag läste en bok, men mina tankar var på annat håll. Mitt sinne var spänt och oroligt. Just innan jag blev nerförd fick jag av Ingrid ett brev, som jag bara han läsa halvvägs. På något sätt lugnade det mig, och i operationssalen var jag lugnet själv.

Jag blev fastbunden i ett märkligt bord, där operationen skulle ske. Överläkaren såg till mitt ben och sade: "Hoppas du sover gott nu" med ett lugnande leende. Syster grävde fram nedsövningsmedlen och jag fick någon slags trasa över ögonen och hakan. Över näsan satte de ett slags gasvävsmask. Jag beordrades att räkna högt, vilket jag gjorde så gott jag kunde, medan en syster upprepade det på svenska. Redan vid första inandningen drog jag in eter och det svartnade för mina ögon. Jag kommer vagt ihåg att jag skulle ha räknat till 21.

Min nästa observation gjorde jag i detta rum, där jag låg i min säng. Syster satt bredvid mig och jag hade åter fått ett nytt stort gips. I det friska benet kände jag också en underlig smärta, liksom i det sjuka. Alldeles för en stund sedan hämtades min rumskamrat från sin operation, han snarkar hårt och han är blek i ansiktet. Han tycks också ha ett stort gips, annat vet jag inte. I detta rum skulle jag också vilja stanna, jag skulle inte vilja återvända dit bland knattarna.

Jag tänker åter på Finland, mitt fosterland. Där är mitt hem och alla mina vänner, dit längtar mitt sinne varje stund.

Borås 24.2.1946

På söndag morgon råder tystnad i vårt rum. Gudstjänst hörs på radion. Jag slutade just spela violin för att låta min rumskamrat lyssna på radio ifred. Dagarna har gått liksom på vingar den här veckan efter operationen. Igår avlägsnades stygnen från det friska benet, men det andra benet får ännu vänta. Gipset lär ha varit för svagt för att tåla att håll så stort som skulle ha varit nödvän-

digt. I morgon får jag ett nytt gips och då blir också stygnen borttagna. Vi har nu besök av en finsk doktor, eller kanske han bara är kandidat. Han lovade också att ordna oss något att läsa. Han verkar annars också vara riktigt trevlig.

Av lärarinnan Helvi Kemppinen fick jag efter operationen apelsiner och en 20-årig fröken skickade blommor åt mig. Jag hörde att hon sett några av mina ritningar och att hon beundrade dem. Den här operationen var inte heller så plågsam, det är knappt värt att tala om. Häkkinen hade å sin sida ännu värre smärtor att vänta.

Jag skrev ett brev till Ingrid men jag har ännu inte fått svar. Hemifrån har jag ej heller fått post på länge, fast det vore så önskad. Jag läste just slut en bok och det var redan den fjärde efter operationen.

Borås 16.3.1946

Det är skymning en lördag kväll klockan åtta, det värsta larmet har avtagit i rummen. Vi blev tvungna att flytta tillbaka hit till rum tre och vi vet ej om vi får återvända till rum sex. Här har härjat en influensaepidemi, som har snärjt flera av oss i sina garn, för att åter släppa loss efter en tid. Också jag fick den för en vecka sedan och den härjade ettrigt i några dagar. Jag hade huvudvärk och mådde annars heller inte så vidare.

Vi hade många oföreglömliga aftnar där på rum sex och det är inte ett under att vi längtar dit tillbaka. Också Häkkinen fick ligga där med oss. Vår radio gick sönder och också annat komiskt inträffade. Jag sålde en tavla som föreställde detta satorium för fem kronor, och andra affärer har jag också gjort. Post har jag fått ganska rikligt dessa veckor. Som jag redan tidigare berättat fick jag ett nytt gips, och det var stort det. Operationssåret i höften har inte läkt fullständigt, eftersom där finns gamla ärr. Såret var också misskött i en lång tid och därför blev det irriterat.

Borås 20.3.1946

Onsdagen lider mot sitt slut, klockan är halv nio. Jag hinner ännu skriva en stund, så jag passar på nu genast. En tid arbetade här en finsk doktor, Doktor Erikson var nämligen ledig, för han skulle gifta sig. Den omnämnda finske doktorn verkade mycket angenäm, men han reste redan bort för ett par veckor sedan. Nog är doktor Erikson också trevlig, men det är svårt att förstå honom, emedan hans tal är otydligt. Trasan han har för munnen gör det ännu svårare. För det mesta ser han på vad patienterna sysslar med, bara sällan undersöker han hur de har det ställt. Ofta skämtar vi om att kvinnor ej lär vara en bristvara för den charmören.

Mycket efter blir inte kaptenen som ger gossarna lektioner i gymnastik. Han lär vara mycket mån om sin heder, rik är han också. Jag har med egna ögon sett hans bil, som faktiskt är avundsvärd. Varannan dag kommer han hit på jobb och han kan även några ord finska. Han uttalar t.ex. "Hyvää päivää" utmärkt.

Borås 28.3.1946

Allt är ganska lugnt denna torsdag kväll, trots att jag ännu ligger i stora salen, nummer tre. Nu skall jag berätta om en flicka som ofta finns i mina tankar. Hon jobbar som sköterska på avdelning C, där små barn tas hand om. Jag kan väl komma ihåg den julaf-ton, då jag började tycka om henne. Det var snöstorm och jag och Tapani stod vid porten. Vi väntade på ett paket till Tapani. Då kom hon, tillsammans med en kamrat, till bussen. När den inte var där, kom de under samma tak som vi. Det var första gången jag såg henne på nära håll.

Vacker var hon där hon stod, och hennes kinder fick en söt rödfärg i den friska luften. Hennes gracila och späda kropp var skön att se på. Jag vet att hon har många trevliga fritidssysselsättningar, exempelvis musik. Ofta har jag hört henne spela harmonika och ibland även piano. Jag skulle gärna ge henne något litet minne för att visa min vänskap, och det skall jag göra någon

gång. Just nu lär hon vara sjuk och det gör mig ledsen. Ofta har jag sänt henne mina hälsningar och hon har också hälsat tillbaka. I förrgår var vi i utehallen för första gången. Där har man bra utsikt till fönstret i deras rum. När hon tittade ut och såg mig, kändes det som om hon plötsligt skulle ha lyst upp. Det känns som om vi hade en gemensam hemlighet.

Borås 31.3.1946

Det är söndag kväll och dess stämning har fyllt oss. Efter att vi har fört oljud en tid ligger vi nu stilla. Raimos öra är också sjuk och därför är det väl också så tyst. Jag ligger återigen på mage och skriver detta. Fast jag tror att jag egentligen inte får ligga så här. Vi har varit ute under dessa vackra dagar, som vi fått njuta av i flertal.

Mina tankar vandrar till Doris' fönster, och jag skulle vilja göra någonting som skulle glädja henne. Jag vet inte om hon har blivit frisk redan, men glad ser hon åtminstone ut i sitt fönster.

Jag får fortfarande ligga i mitt stora gips, det har inte varit tal om att byta ut det till ett nytt. Doktorn talar om alldeles andra ting då han gör sin rond. Han, doktor Riesinger, tycks förhålla sig så misstänksam gentemot förhållandena i Finland. Beundrad av alla är han, en gentleman från topp till tå. Det är en fröjd att vara hans patient och att få lita på honom fullständigt t.ex. när man blir opererad. Till åldern är doktorn redan över 50, och han har en fru och tre eller fyra barn, vilka alla redan är vuxna. En vacker dotter och präktiga söner. De har säkert inget att klaga på, då de har en far som doktor Riesinger.

Jag har tänkt mycket på Vellamo, och förra veckan skrev jag brev till henne. Jag fylls riktigt av saknad då jag tänker på henne, som är en mild och vacker finska. Inget fel är det ju heller med den nuvarande läraren. Bra är hon utan vidare, men redan litet till åren kommen. Väl flyter lektionerna nu också och hon tillskaffar oss vad vi behöver. Jag önskar att vi någon gång kunde ersätta

henne för allt det goda hon gjort oss. Stundtals är vi så fåniga och gör blunder efter blunder, som ej går att ta tillbaka. Vårt rum genomgick denna vecka en storstädning för att ta emot den väntade våren, som är i antågande.

Borås 3.4.1946

Jag skriver igen efter bara en kort tid, för det har hänt så mycket som jag inte kan låta bli att fröjdas över. I förrgår gav jag Doris en bild av en båt. Jag bad syster Gunhild lämna den till henne och hälsa från mig. Hon fick den klockan halv sex i matsalen, berättade Hillevi, som fortsatte med att säga att jag inte kan tro hur glad hon blev. Först blev hon illröd i ansiktet, fast Hillevi sagt att det inte var något att rodna för. Därpå hade hon nästan dansat av glädje, medan Inge, en annan flicka, avundsjukt satt bredvid henne. Hillevi sade att hon egentligen väntat sig att Doris skulle få bilden och att Doris också hade hoppats på det. Sedan viskade Hillevi i Tapanis öra en hemlighet, som inte skulle få nå mina öron. Hon hade nog lovat Doris att inte berätta den för någon. Efter att länge ha bett om det, fick Tapani slutligen lov att berätta hemligheten för mig. Hemligheten var den, att Doris redan en längre tid hade tyckt om mig. Jag tycker nästan synd om Doris, då hon anförtror sina hjärtesaker åt en pladdermaja som Hillevi. Nu längtar jag inte mer tillbaks till Ulricehamn. Jag önskar att jag får vara här och lära känna Doris bättre.

Borås 21.4.1946

Den första påskdagen håller på att lida mot sitt slut med sina sorger och glädjeämnen. Det har gått ett par veckor sedan jag skrev sist. Skärtorsdagskvällen var mycket vacker, med vår i luften precis som för ett år sedan när vi var i Ulricehamn. Då betraktade vi stadens söndagsgator när solen förgyllde sjön Åsundens landskap. Mitt sinne var likadant stämt som nu. Under veckan har

också sådant skett, som sysselsätter mina tankar. Doris förlorade sin enda rumskamrat hon trivdes med och jag tror att det gör henne ledsen.

Nu har jag också haft händelserika dagar, speciellt igår var en sådan. Vi fick en riktigfestmåltid på kvällen. Jag åt tre ägg, skinka, sillsallad och allsorts pålägg, och till råga på allt fick jag dricka ett förträffligt gott te.

Borås 30.4.1946

Jag fortsätter först nu med att skriva på det som sist blev litet på hälft. Nu är det Valborgsmässodagen klockan är åtta på morgonen och tystnad råder ännu. Mycket roligt har inträffat, men också en del harmfullt. Jag skickade ett påskkort till Doris som jag själv ritat. Det var litet symbolisk, och jag vet inte om det föll henne i smaken.

Som jag redan tidigare skrev var påsken riktigt rolig. Vi hade rentav fyrverkeri på lördagkvällen och det var roligt att se på. Alla patienter kunde se det utmärkt bra, då man hade flyttat sängarna tätt intill fönstren. Doktorn själv kom och såg till att alla fick ta del av glädjen och det var ju schyst. Jag fick ett nytt och nätt litet gips för en vecka sedan. Visst är det roligt att få ligga på mage riktigt ordenligt. Jag väntar med spänning på att få stiga upp på mina fötter. Doktorn lät förstå att jag skulle få gå med detta gips. Och nu är det nog redan precis torrt.

Jag försöker mig redan på att göra en ny violin, men få se vad det nu blir av det. Jag har också spelat flitigt och jag tror att jag också har utvecklats litet. Jouko och Harri åkte idag iväg till Hultahemmet. Jag tycker nog lite synd om dem, för något avundsvärt kvarter är det ju inte. Vi fick på vårt rum en svensk grabb på sju år som inte ens kan läsa. De tycks vilja rymma ut alla finländare härifrån så småningom, vad det nu kan bero på vet jag inte.

Nu är det i alla fall sommarens första dag och hoppets och kärlekens tid. Så härlig denna vår är. Solen skiner i vårt rum på

dagarna, och lärkorna slår sin drill i luften. Alla blommor och kryp på ängen vaknar till liv och en besynnerlig längtan fyller bröstet. Långt bort i den finska ödemarken vid den blå sjöns strand vill jag bygga ett hus och dit vill jag ta min älskade.

Borås 9.5.1946

Det är torsdag kväll och det har åter förflutit en tid sedan sist. Solen har just kastat sina sista strålar över de gröna ängarna och skogarna. En varm och nästan somrig dag har gått till ända, fåglarna har också tystnat. Jag ligger fortfarande i samma rum, som vanligt. Varenda dag denna vecka har vi fått ligga ute. Vi har solat en hel del och björklöven har vuxit. Upp till ett visst fönster har jag också tittat flitigt och ibland har jag sett en skymt av henne.

Violinen har jag också försökt arbeta vidare på och stundtals har jag målat några bilder. Vi fick en ny kille i vårt rum, han är helt schyst. I morgon skall han opereras, precis som jag för ett par månader sedan. Jag önskar honom lycka till inför morgondagen. För en stund sedan bildade vi en liten trio med violin, munspel och xylofon. Nu har det redan blivit sen kväll, så god natt.

Borås 11.5.1946

Årets lyckligaste dag håller på att lida mot sitt slut. Idag fick jag till sist lov att stiga upp och gå. Doktorn såg på mig och sade: "Du har väl gått uppe redan?" "Nej" sa jag. "Huru länge har du då legat efter den sista operationen?" "Tolv veckor", sa jag. "Opp och hoppa då", sa doktorn. Du kan tro att mitt hjärta höll på att växa i mitt bröst. Jag tackade min Gud för att jag hade blivit frisk och jag sludrade mitt tack också till doktorn. Otåligt väntade jag på kvällen, då vi skulle få gå in. Jag klädde på mig. Å, så lycklig jag var! Jag gick runt hela avdelningen och hälsade på i kända rum. På rum sju hälsade jag på Ensio, som såg pigg ut fast han just hade opererats. När hissen kom upp var också Doris där, och hon

tittade glatt tillbaka på mig.

För en gångs skull fick jag också spela litet harmonika. När jag promenerade kände jag ingenting speciellt mer än att det friska benet vek sig lite av min tyngd. Jag tycker att gåendet lyckades riktigt bra för att vara första dagen. Undrar vad nästa dag skall föra med sig? Jag tackar Herren för den dag som varit och för allt annat också.

Borås 19.5.1946

En händelserik söndag går mot sin kväll, då jag åter skriver om veckans händelser. På fredagen kom folkskolans orkester hit, och den uppträdde en kort stund här på gården. Jag satt på bänken och såg kalaset på nära håll. Marken skalv av trummornas märkliga slag som delvis dolde ljudet från hornen. Orkestern klarade sig utmärkt med tanke på hur små flickor och pojkar den bestod av. Alla bar en gulröd kostym. Men deras strålande uppträdande räckte alldeles för kort tid, tyckte många.

Om lördagen blev doktor Riesingers son student, och vi stod vid sidan av vägen för att ta emot honom. Efter att vi väntat i en dryg timme kom han i en kärra som var täckt med blommor,

medan hans studentkamrater hurrade och sjöng runtomkring. Både ett och annat fotografi blev taget av den glada hopen. Nog tänkte jag att manne också jag en gång skulle firas på detta sätt.

Idag har det varit riktigt en glädjens dag, när vi fick åka till stan för att fira Barnens dag. Vi klädde oss i festkläder och gick ner för att vänta på bussen. Snart var den här och körde alldeles intill dörren. In med alla pojkar och flickor och iväg bar det. Det var roligt att se hus som skymtade förbi och då vi höll god fart var vi snart där. Vi kom till Ryavallens idrottsplats i Borås, och det var redan mycket folk på läktaren. Vi blev placerade helt intill planen, där det fanns bänkar för oss att sitta på. De var ju inte precis några lyxplatser, men de gick nog an. Regnet hotade oss hela morgonen, och det höll på så ända till kvällen. Lite försökte

det regna, men vi lyckades ändå hålla oss torra. Emellertid var det många som huttrade av kylan, trots att vi hade fått filtar att lägga över benen.

Ändå var det lönt att komma och se på detta glädjespel, fastän vårt gäng hade svårt att röra på sig. Det var rentav den största festen jag någonsin varit med om. På programmet var det orkesterspels, miniatyrflygplansföreläsning och ett lustigt karnevalståg. Man visade hur fordonen har utvecklats från gamla till nya bilar, därutöver förekom olika slags cyklar samt elefanter med sina trick. De kom rakt framför oss och stod på sina bakben, då var jag minsann rädd!

Borås 29.5.1946

En vacker och somrig Kristi Himmelfärdsdagskväll håller på att gå mot sitt slut. Dimman sänker sig över den gröna skogen efter regnet som kom på dagen. Vi har haft flera sköna dagar efter varandra med kvällssol. Jag har promenerat mycket, mestadels ensam på Kärleksstigen, på vars bänkar jag har suttit på om somrardagarna. Jag har sett på naturens oändliga skönhet och längtat till mitt hemland. Ofta har i mina tankar en viss flicka suttit bredvid mig och rubbat min själfrid. Jag tror jag springer efter ouppfyllda önskningar förgäves.

Min hemresa har också redan påtalats, och snart kanske den blir verklighet. Dit hem längtar ju mitt sinne allra mest.

Borås 9.6.1946

En regning och mörk Pingstdag är kommen till kväll, och det är sommarens skönaste tid. Det har regnat hela veckan och ännu mer, så vi har för det mesta varit inomhus. Mitt gips togs bort i slutet av förra månaden och det har varit lätt att gå utan det.

Vi har fått veta att Tapani och jag tillsammans skall åka till Finland den 27 dagen den här månaden. Det kan ju hända att avfär-

den ännu blir uppskjuten, men trots det har vi fröjdat oss innerligt. Det har också varit tal om att vi får åka med doktor Riesinger ända till Stockholm. Han reser dock med en annan färja över viken, emedan vi gör det med en grupp andra barn.

På sitt sommarlov kommer doktorn till Åland för att segla. Doris är sedan en tid nästa helt borta ur mina tankar, och nu är det John som är förtjust i henne. Ändå kommer jag aldrig att glömma henne.

Skolavslutningen firades förra onsdagen. Vädret gynnade dock inte denna fest, som firades i utehallen. Den svenska lärarinnan måste ha lidit en aning, eftersom hennes elever misslyckades både med sången och i det förhör som brukar höra till. Jag och Tapani har blivit besvikna med mycket här, och vi lär inte vara de enda. Vår egen lärarinna gillar vi mycket. Tapani fick räcka henne blommor, och jag ärade henne vid hans sida. Där har vi sannerligen en hederlig person i vår finska lärare. Vad hon har fått uppleva i detta hus vet vi inte. Hon är anspråkslös och klandrar aldrig någon. För oss är hon mycket mer än en lärare, och med glädje väntar vi på hennes ankomst. Sådan är Helvi Kemppinen, och hon vet säkert inte själv hur mycket vi tycker om henne. Jag tror att doktorn också har märkt skillnaden mellan dessa två lärarinnor. Den ena är ärlig, genuin och anspråkslös, medan den andra är ett avundsjukt och skvallrande fruntimmer. Det är så att hon knappt märker Bergstrand längre, på så sätt visar hon sina känslor.

Borås 17.6.1946

Tyst måndagskväll råder, denna gång i rum sex. Förra fredagen fick jag och Tapani i sällskap av doktorinnan åka in till stan på kläduppköp. Vi steg på bussen, och inom kort var vi inne i stan, nu redan för andra gången. Vi väntade en stund medan doktorinnan ringde ett samtal, varefter vi började marschera längs med Borås gator. Snart anlände vi till en fabrik eller kanske en partihandel. Vi tog hissen upp till övre våningen, vi hade säll-

skap av en annan fru och en herre. Där provades kostymer och kappor, det togs mått, medan vi försiktigt såg oss omkring. En man som såg mycket judisk ut provade flera par skor. Och visst fanns det ett par riktigt fina svarta skor också för våra fötter. Sedan togs det mått på huvud, hals och händer så att det flängde omkring.

Det vill jag ännu säga, att gossarna fick riktigt fina kläder och vi är väldigt nöjda. Bara en sak grämde oss lite, nämligen att vi inte fick riktiga hattar utan fick nöja oss med kepsar. Men vi väntade ju oss inte att vi skulle få så mycket fina kläder, så vi knotade inte om kepsarna. Sveriges Röda Kors betalade en ansenlig summa för dessa herrkläder eftersom att Finlandshjälpens pengar var slut. Doktorinnan beställde sedan en taxi som förträffligt förde oss tillbaka till Solhem efter att vi varit på resa i dryga två timmar.

Senare fick jag av doktorn en begagnad trenchcoat som tillhört hans son, den var ännu i gott

skick. Den är jag mycket glad för, och jag ser ut som en fin herre i den. Min sak med Doris kom åter upp när hon skulle åka på semester och vi skall åka hem. Jag vill inte beskriva noggrant hur saken framskred, men vi kom överens om att börja brevväxla. Jag tycker det är väldigt kul att fortsätta med att upprätthålla kontakten på detta sätt ända från Finland.

Det är väldigt skojigt att åter få vara här i rum sex, fastän vi inte har någon radio. Och många veckor återstår det ju inte förrän vi reser hem till vårt kära Finland. Ikväll lekte jag och John doktor, vilket vi inte hade gjort på en tid. Vi tog på oss doktorskapporna och John tog nothäftet under armen. Sedan började vi gå runt på avdelningen. Den finska systemen var med och hon var i särklass bäst i hela Solhem. Skrattet rungade när överläkare Makkonen och underläkare Johnsson undersökte patienterna. Syster presenterade dem och bad om ursäkt för att hon kom sent till rondan. Hon är ett riktigt guldskorn denna finska syster, och så söt. Vi finner är så stolta över henne.

Borås 25.6.1946

Det är en tid sedan jag skrivit och midsommaren har hunnit gå förbi. Det kändes ju inte riktigt som en fest när syster Linnea återvände till jobbet på dåligt humör. De franska barnen fick erfara det först, de kunde inte få ner sin mat, de stackars barnen. Sedan har vi ju grälat med nävarna i vädret, när von Surkål tog hand om saken. Därefter blev hela gruppen skingrad i olika rum, och vi fick den vildaste ungen av alla. Vi lyckades trots det kommunicera hjälpligt på teckenspråk, fast ingen av oss kan franska. Midsommaren blev förstörd när syster var på ett sådant jävligt humör. Hon sade till oss bara att sola oss, fastän solen knappt syntes mellan molnen och det gick vi sedan omkring och svor över hela dagen.

En aning av frihet fick vi före midsommar, när vi hjälpte till med att resa upp midsommarstången på ängen, det var en fröjd. Först bröt vi av en hop björkkvistar, som vi knöt fast runt ett träd, som därefter blev upplyft på den klippta ängen. Pojkarna bar gräset och soporna i en hög vid gårdsgården, och jag kastade med svetten i pannan över dem till andra sidan med en grep. Nog vore det ju härligt att få komma hem till höskörden.

Angående midsommarfesten blev ännu osagt att de misslyckades, även om vi ej sparade oss möda med förberedelserna. Sängar fördes ner från avdelning C och en del annat gjordes också. Doktorn själv saknades på festen. Förra sommaren var det han som satte fart på festen. Nu var hela festen som en sömngångares bön, slapp och ynkelig, även sångerna tystnade nästan helt.

Doktor Boors kom för att vikariera för doktorerna under deras respektive sommaresemestrar. Doktor Riesinger lämnade oss redan idag för att åka till Finland, trots att det var tal om att vi skulle få följa med honom. Nu vet vi inte alls när vi får resa, kanhända får vi vänta ännu en månad till.

Jag har nu köpt en klocka åt Irja, jag fick den via doktorinnan på ett utmärkt sätt. Nu får Tapani ha den en stund. Det är me-

ningen att han skall ha den på sig på resan och ge den åt mig i Finland, på så sätt har vi inga problem i tullen. Visst borde det ju vara en bra klocka när den kostade 100 kronor, och den är vattentät, står emot slag, syns i mörkret m m. Doktorinnan sade att den är bättre än hennes, och då är den ju säkert bra.

Vi har också redan fått nya skor, med extralack på det kortare benet. I dem har jag övat mig i att gå utan kryckor. Det är inte mycket annat jag gjort under veckan än att gå på kärleksstigen och spelat. Jag försökte slå mitt eget rekord, som är 7 minuter längs hela stigen. Till en början var det över 10 minuter, men jag har förbättrat det varje dag.

Borås 8.7.1946

Det är tisdag kväll och klockan är redan nio, men ändå tar jag itu med skrivandet. I två veckor har vi åter väntat här i Solhem utan att något märkvärdigt har skett. Hemresan har vi ivrigt väntat på. Min flickvän kom tillbaka från sin semester, och det var ju nog tröstande. Visst har vi ju träffats på avstånd, men kanske ända mer i tankarna. Vi har haft det roligt många gånger när vi suttit vid sjukhusporten. Vi ser på människorna som går förbi och ibland skrattar vi åt våra egna kvickheter om de förbipasserande.

Förra måndagen var vi vid Hultasjön och matade änder. Där fanns drygt tjugo tama änder och Solhemsknäckebrödet tycktes smaka dem mycket väl. Alltid när jag ser på den lilla tjärnen längtar jag till en sjö, vilket den ju inte är. Butiken har vi varit i rätt ofta och ibland har vi stuckit in till Hultahemmet för en pratstund. En dag var vi också hemma hos lärarinnan, härifrån är det kanske en halv kilometer till hennes lägenhet. Lärarinnan visade min tavla, som hon nu hade inramat, och den såg inte alls tokig ut. En gång gick vi rätt så långt bort, ända till bussens ändhållplats, över två kilometer. Då samlades regnmoln på himlen och vi vände om.

Nu börjar det skymma till den grad att man knappt ser att skriva. Klockan visar redan 10, och även Ensio har slutat med sin

läsning. Tapani är på väg till fjäderholmarna och jag tror jag gör honom sällskap. På återskrivande alltså, var jag nu än är nästa gång.

Urjala 30.7.1946

Innan jag blir fullständigt hemmastadd, förflyttar jag mig i tankarna tillbaka till Sverige och Solhem. Den 13 fick jag det länge efterlängtade budet om att bli hemskickad, vilket skulle ske med början den 23. Dagen före vår avresa gick jag, Tapani och lärarinnan på tremanhand till stan för att festa och för att köpa något att ta med oss hem. Det blev en mycket händelserik dag, sammanlagt tog resan nästan 5 timmar. Vi satt till exempel på en restaurang i en och en halv timme och umgicks medan vi åt bakelser och drack kaffe. Än en gång konstaterade vi att det är svårt att finna en bättre människa än vår lärarinna.

Vi påbörjade vår resa sedan på tisdagskvällen, efter klockan nio, med att ta taxi till stationen. Borås station var en stor besvikelse, ostädad som ett gammalt ruckel, och där väntade vi på tåget i över en halv timme. Med det åkte vi bara genom några stationer. Vi bytte till snälltåget till Stockholm och sökte i den stora trängseln kupén som var reserverad för oss utan att dock lyckas finna den. Vi blev på båda placerade i en nästan fullsatt kupé, där vi blev hela natten utan eskort.

I kupén fanns två mycket berusade män som vi hade roligt åt. De ene låg på golvet mellan bänkarna, medan den andre satt och sjöng kärlekssånger. Till sist höll ett politiskt slagsmål uppstå mellan dem. Den andra mannen försökte också narra oss med att säga att detta Sverige är ett förbannat land. Han tänkte väl att också vi skulle börja tala illa om Sverige. Det gjorde vi emellertid inte, utan i stället prisade vi landet högt, till gubbens förtrytelse. De andra i vår kupé såg på oss respektfullt och vänligt för att vi klarade oss så bra med fyllkarlarna.

Nu och då gick vi till fönstret för att se på landskapet, som

ännu var täckt av sommarrodnaden.

Sedan steg solen upp som en stor röd boll, omringad av moln i alla färger. Fort bar det iväg hela tiden, med elektricitetens hjälp. När vi stack ut huvudet i kröken såg vi präktiga gnistor på loket. Längre kunde man inte se på det, luftströmmen var så stark. Berget bara knallade, när vi åkte förbi. Lite före sju var vi framme och gick in på Stockholms stationsrestaurang.

Efter att vi vakat hela natten var vi mycket trötta, och vi var nära att somna några gånger. Efter att vi ätit åkte vi med en stor buss till hamnen, där redan över tvåhundra finländare hade samlats. Vi väntade i ett par timmar, emellanåt tog vi oss också en promenad. Sedan fick vi gå och äta på en närbelägen restaurang, och därefter tillät en trevlig lotta oss att gå en sväng runt stan. Hon gav oss också lite pengar för att köpa förfriskningar, och hon berättade för oss var vi kunde hitta Katarinahissen. Allra först gick vi dock för att leta efter Finlands hjälpkommité. Tapani frågade en polis var Herkulesgatan låg, och därefter hittade vi också dit fram. Där fick vi ännu ett paket efter att vi hälsat från vår lärarinna. Trötta som vi var tänkte vi att glass kunde friska upp oss, så vi gick för att köpa varsin. Vi träffade ett par finländska pojkscouts, som vi växlade några ord med. En finsk glassförsäljare sade också på ren finska: "Se on kolmekymmentä viisi ööreä" ("Det är trettiofem öre"). Vi tog Katarinahissen rysligt högt, där vi med en blick fick se hela Stockholm. Där i tornet drack vi en flaska dyr läsk. Efter att vi tittat på en del andra sevärdheter tog vi oss, trötta och nöjda, till hamnen för att vänta på färjans avgång. Vi var ena riktiga herrarna, till den grad att polisen stannade trafiken när vi skulle gå över gatan.

Vid fyratiden kom vi till sist ombord på färjan, och vi fick en egen hytt att sova i. När vi vaknade var vi redan ute på sjön, och man förde oss till restaurangen. Efter att vi ätit blev Tapani sjösjuk. Han gick tidigt och lade sig medan jag gick runt på färjan ända till klockan åtta. Jag vaknade flera gånger genomsvevigt på natten av maskinernas dunk. Klockan fem finsk tid gick vi och tittade på

sjön, som var obeskrivligt vacker. Nätta var måsarna som följde med färjan på dess färd genom den Åboländska skärgården.

Färjan kom fram till Åbo hamn klockan sju, medan scouterna sjöng Oi kallis Suomenmaa och Vårt Land. Vi fick vänta i ännu en timme på att få stiga i land och på att få börja leta efter bekanta ansikten bland folket som hade kommit för att möta dem som kommit från Sverige. Jag hade redan stigit i land och var i beredskap att ringa morbrors affär, när jag såg honom komma. Han kvitterade lapparna, trots att pappas namn i papperen orsakade lite gnäll. Efter att vi lyft vårt bagage i bilen körde vi till morbrors affär. Tapani hade fått åka hem redan för en timme sedan, och vi åkte dit för att hämta klockan. Jag sade adjö och bad honom hälsa Solhem, dit han är tvungen att återvända om en månad.

I morbrors bostad spelade jag på pianot innan vi åkte till villan, först med tåg och sedan 3 kilometer med bil. Natten på Kaanainmaa sov jag riktigt gott, och på morgonen bar det i väg till Åbo med tåg. Jag stannade ännu i Pemar och hälsade på Irja och jag gav henne klockan. Jag kom fram hit till Urjala nästa dag. Framdeles fortsätter att skriva min dagbok här hemma i Urjals landskap.

Yrjö tackar vänner i Sverige från förr och nu

Elisabeth Andersson
Tapani Rossi

Dr. Rolf Samuelsson
Fru Samuelsson
Dr. Valter Riesinger
Fru Riesinger
Ingrid Johansson
Teresia Andersson
Gunborg Andersson
Inga-Lill Anderson
Martha – "Emilia"
Tant Anna
Syster Hilma
Syster Thea

Ulla Olsson
Doris Ihr
Estnisk läkare
Tant Gynhid
Dr. Erikson
Tant Hillevi
Lärarinnan Bergstrand
Syster Linnea
Dr. Boors
Eira Kuni
Kai Rosnell
Ulricehamns kommun
Röda Korset i Sverige
Solhems Sjukhus
Scouterna i Ulricehamn

Lisää sotalapsiasiaa ruotsiksi:

Ilmoitus

RÄDDADE TILL LIVET **(Pelastettu elämään)**

Tapani Rossin toimittama laaja kokoomateos, tutkimuksia ja faktaa, haastatteluja ja lehtileikkeitä ym. Ruotsin avusta Suomen lapsille vuosina 1939–1949.

Koko B5. Noin 230 sivua. Sidottu. Kieli ruotsi. Valmistuu heinäkuussa 2008. Hinta 25 euroa + lähetyskulut.

Tilaukset: tapani@rossi.se

Fantasiokuva Akvarelli päiväkirjasta YM 1946

En fantasibild Akvarell YM 1946

Yrjö Makkonen 1980-luvulla

Yrjö Makkonen 1980-talet

Svea-Mamman hoidossa

Yrjö Makkonen (s. 8.1.1929) oli 16-vuotias koulupoika jou-tuessaan sotaorpona Ruotsiin, ja samalla saamaan hoitoa ni-veltuberkuloosista vammautu-neeseen jalkaansa.

Päiväkirja on autenttinen kuvaus nuoren miehen tuolloi-sista ajatuksista varsin vähän tapahtumia sisältävässä sairaa-lamiljöössä. Kaiken taustalla on optimismi omasta ja isänmaan tulevaisuudesta. Piirtämis- ja musiikkiharrastus alkoi tuottoi-sana jo tuolloin.

Yrjö Makkonen opiskeli myö-hemmin yksityisesti ylioppilaak-si ensimmäisenä suvustaan. Elä-mäntyönsä hän teki 1958-1988 Ruoveden Yhteiskoulun biolo-gian lehtorina ja on yli 3 000 op-pilaan tuntema persoonallisuus, aikaansa edellä ollut kasvattaja ja vaikuttaja. Eläkepäiviään Yrjö viettää Ruovedellä Ruhalanse-län rannalla, luonnonkauniissa Lehtiniemessä.

Jyri Makkonen
kirjoittajan poika

I Moder Sveas vård

Yrjö Makkonen (född 8.1.1929) var en 16-årig skolpojke, när han fick som faderlöst barn hamnade i Sverige som krigsbarn. Där fick han vård för sitt ben som hade blivit angripet av ledgångstuber-kulos.

Dagboken är en autentisk skild-ring av en ung mans dåtida tan-ka i en sjukhusmiljö där det inte skedde särskilt mycket. Bakom allt finns en optimism om den egna och fosterlandets framtid. Redan då började hans produktiva rit-nings- och musikintresse.

Yrjö Makkonen tog senare - som den förste i sin släkt - stu-denten som privatelev. Sitt livs-verk gjorde han åren 1958-1988 som lektor i biologi i Ruovesi Samskola. Han är en personlighet känd av mer än 3000 elever och en uppfostrare och opinionsbil-dare före sin tid. Sina pensions-dagar tillbringar Yrjö i Ruovesi vid Ruhalanselekä, i det natursköna Lehtiniemi.

Jyri Makkonen
Yrjös son

